

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

Commissie van Deskundigen Meststoffenwet

Taken en werkwijze, versie 2014

| WOt-technical report 5

G.L. Velthof & O. Oenema

Commissie van Deskundigen Meststoffenwet

Dit Technical report is gemaakt conform het Kwaliteitshandboek van de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu.

De reeks 'Wot-technical reports' bevat onderzoeksresultaten van projecten die kennisorganisaties voor de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu hebben uitgevoerd.

Wot-technical report 5 is het resultaat van een onderzoeksopdracht van en gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken (EZ).

Commissie van Deskundigen Meststoffenwet

Taken en werkwijze; versie 2014

G.L. Velthof en O. Oenema

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen UR

Wageningen, juni 2014

WOt-technical report 5

ISSN 2352-2739

Referaat

Velthof, G.L. & O. Oenema (2014). *Commissie van Deskundigen Meststoffenwet. Taken en werkwijze, versie 2014*. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen UR. WOT-technical report 5. 49 blz.; 2 fig.; 61 ref.

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is in het najaar van 2003 ingesteld op verzoek van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (het huidige ministerie van Economische Zaken; EZ). De taak van de CDM is om het ministerie van EZ te adviseren over de wetenschappelijke onderbouwing en werking van de Meststoffenwet. De CDM hangt als onafhankelijke wetenschappelijke Commissie onder de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR. De CDM adviseert het ministerie van EZ over het mest- en ammoniakbeleid in het algemeen en specifiek over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, onderbouwingen en forfaits in de Meststoffenwet. In dit document wordt uitgelegd wat de CDM is, welke taken zij verricht en welke procedures daarbij worden gehanteerd. Tevens geeft dit document een overzicht van de adviezen en rapporten die het CDM in de periode 2005 tot 2014 heeft opgeleverd.

Trefwoorden: Commissie Deskundigen Meststoffenwet, fosfaat, mest, mestbeleid, meststoffenwet, ministerie, stikstof

Dit document is een herziene versie van WOT-werkdocument 12 uit 2005 (WOT Natuur & Milieu).

© 2014

Alterra Wageningen UR

Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 07 00; e-mail: info.alterra@wur.nl

De reeks WOT-technical reports is een uitgave van de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Dit report is verkrijgbaar bij het secretariaat. De publicatie is ook te downloaden via www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu.

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 54 71; e-mail: info.wnm@wur.nl; Internet: www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Achtergrond	11
3 Samenstelling Commissie en werkgroepen van de CDM	13
3.1 Samenstelling Commissie	13
3.2 Werkgroepen	13
4 Rol en taken van de CDM	15
4.1 Rol van de CDM	15
4.2 Taken van de CDM	15
4.2.1 Algemene taken	15
4.2.2 Structurele taken	16
5 Werkwijze van de CDM	19
5.1 Werkwijze op hoofdlijnen	19
5.2 Nadere uitwerking werkwijze: taken en bevoegdheden	20
5.2.1 Bevoegdheden ministerie van EZ en de CDM	20
5.2.2 Toewijzing taken en bevoegdheden binnen de CDM	21
5.2.3 Specifieke taken van de Commissie	21
5.2.4 Specifieke taken van de voorzitter van de CDM	21
5.2.5 Specifieke taken van de secretaris van de CDM	21
5.2.6 Specifieke taken van het dagelijks bestuur van de CDM	22
5.2.7 Specifieke taken van de adviseurs van de CDM	22
5.2.8 Specifieke taken van de coördinatiegroep van de CDM	22
5.2.9 Specifieke taken van de werkgroepen van de CDM	23
6 Communicatie	25
7 Financiering	27
Verantwoording	29
Bijlage 1 Overeenkomst WOT-statuu	31
Bijlage 2 Adviezen van de CDM in de periode 2005- 2013	39
Bijlage 3 Rapporten en producten van de CDM in periode 2005-2013	45

Samenvatting

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is in het najaar van 2003 ingesteld op verzoek van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (het huidige ministerie van Economische Zaken; EZ). In dit WOt-technical report wordt uitgelegd wat de CDM is, welke taken zij verricht en welke procedures daarbij worden gehanteerd. Dit document is een herziene versie van het document uit 2005 (WOt-werkdocument 12, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu).

De CDM adviseert het ministerie van EZ over het mest- en ammoniakbeleid in het algemeen en specifiek over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, onderbouwingen en forfaits in de Meststoffenwet. De CDM heeft een formele rol in advisering van het ministerie van EZ. Naast de door het ministerie van EZ gevraagde adviezen kan de CDM ook ongevraagd advies uitbrengen. Het ministerie van EZ kan de CDM ook om advies vragen over meer strategische onderwerpen die gerelateerd zijn aan de Meststoffenwet en, meer in den brede, het mest- en ammoniakbeleid. De CDM ressorteert onder de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR, als onafhankelijke wetenschappelijke commissie.

De Commissie heeft zes leden, een secretaris en twee adviseurs. De leden van de CDM vertegenwoordigen de expertisevelden plantaardige en dierlijke productiesystemen, bodemvruchtbaarheid en nutriëntenmanagement, mestverwerking, economie, bestuur en milieu. De voorzitter en secretaris van de CDM vormen het dagelijks bestuur. Onder de CDM ressorteren specialistische werkgroepen die op ad-hoc-basis worden samengesteld, al naar gelang het onderwerp van studie. In de jaarverslagen van de CDM (www.cdm.wur.nl) worden de werkgroepen die jaarlijks onder de CDM ressorteren weergegeven.

De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van EZ worden uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door het dagelijks bestuur, een beleidsadviseur van de EZ-directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit en een kennisadviseur van EZ-directie Agro-kennis.

Dit document geeft tevens een overzicht van de adviezen en rapporten die het CDM in de periode 2005 tot 2014 heeft opgeleverd.

1 Inleiding

De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is in het najaar van 2003 ingesteld op verzoek van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (het huidige ministerie van Economische Zaken; EZ)¹.

De taak van de CDM is om het ministerie van EZ te adviseren over de wetenschappelijke onderbouwing van het mest- en ammoniakbeleid. Gelet op de taak ressorteert de CDM onder de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR, als onafhankelijke wetenschappelijke commissie.

De WOT Natuur & Milieu verricht wettelijke onderzoekstaken die voortvloeien uit wettelijke verplichtingen van de Nederlandse overheid. Werkzaamheden binnen de WOT-unit worden volgens het WOT-statuut uitgevoerd om onafhankelijkheid en kwaliteit te waarborgen (zie bijlage 1: WOT-statuut). De CDM is een taak binnen het WOT-thema Agromilieu. In het WOT-thema Agromilieu worden de wettelijke taken binnen het domein van Directoraat Generaal Agro van het ministerie van EZ uitgevoerd.

De CDM adviseert over het mest- en ammoniakbeleid in het algemeen en specifiek over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, onderbouwingen en forfaits in de Meststoffenwet.

In dit WOT-technical report wordt uitgelegd wat de CDM is, welke taken zij verricht en welke procedures daarbij worden gehanteerd. Dit document is een herziene versie van het document uit 2005 (WOT-werkdocument 12, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu).

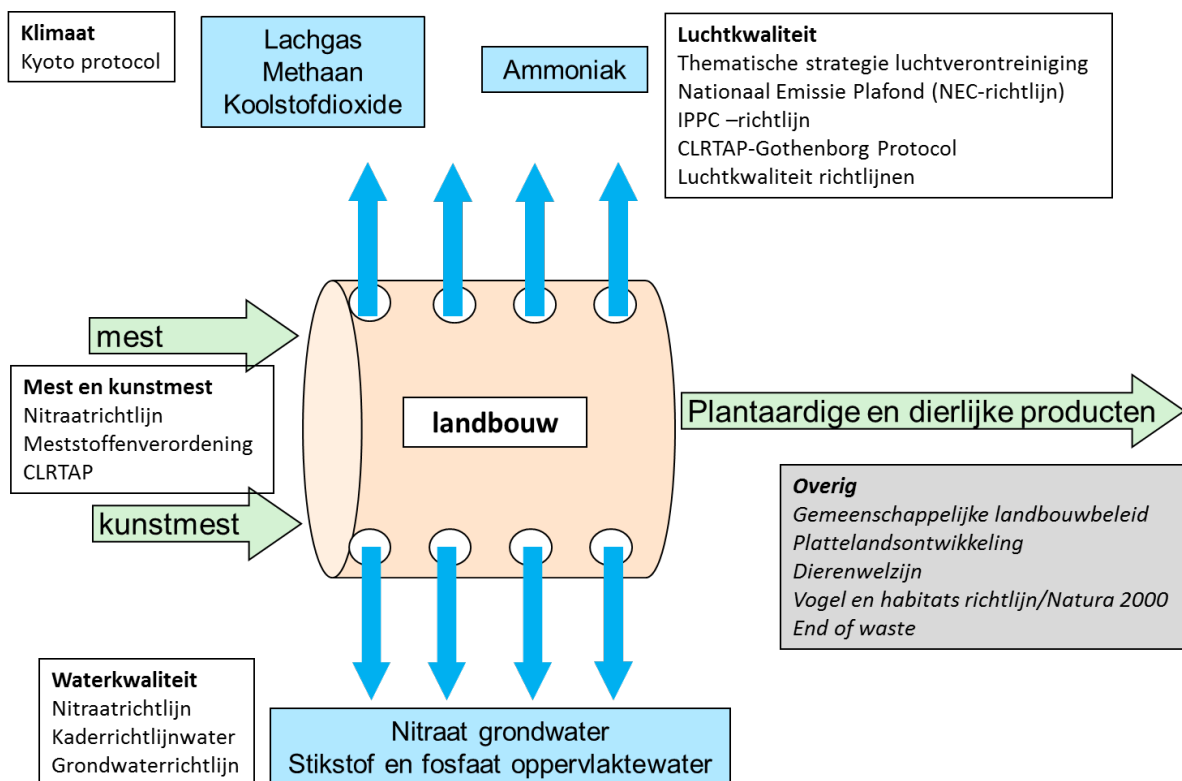
Tevens geeft dit document een overzicht van de adviezen en rapporten die het CDM in de periode 2005 tot en met 2013 heeft opgeleverd (Bijlagen 2 en 3). De adviezen en rapporten zijn beschikbaar op de CDM-website www.cdm.wur.nl.

¹ De CDM is de vervanger van de voormalige "Permanente Commissie van Deskundigen Mest- en Ammoniakproblematiek in Nederland". Laatstgenoemde commissie is eind jaren negentig van de vorige eeuw opgericht door de directeur van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) verantwoordelijk voor de Milieu- en Natuurplanbureauafuncties (MNP), op verzoek van de Ministers van LNV (huidige EZ) en VROM (huidige I&M), in reactie op de toezegging van de beide Ministers aan de Tweede Kamer om die Commissie in te stellen (Brief KAB 992933 van 10 september 1999 van mr. L.J. Brinkhorst en drs J.P. Pronk over 'Integrale Aanpak Mestproblematiek'). Deze commissie is echter weer opgeheven omdat de aard van de werkzaamheden van de Commissie niet pasten bij de taken van het MNP.

2 Achtergrond

Nederland heeft een intensieve landbouw met een hoge veedichtheid. De sterke intensivering in de tweede helft van de 20^e eeuw heeft mede geleid tot een 'mestprobleem' of 'meststoffenprobleem' of 'mineralenprobleem' of 'nutriëntenprobleem'. Er ontstond een overschot aan stikstof en fosfaat in de landbouw en dat leidde tot hoge verliezen van stikstof en fosfaat naar atmosfeer, grondwater en oppervlaktewater. Die verliezen dragen bij aan eutrofiëring van oppervlaktewater en bos- en natuurterreinen, verzuring van bodem en vennetjes, verontreiniging van grondwater met nitraat, klimaatverandering, etc. Het mestprobleem draagt ook bij aan ophoping van zware metalen in de bodem en tot verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater met zware metalen.

Het mest- en ammoniakbeleid van de Nederlandse regering, dat halverwege de jaren tachtig van de 20^e eeuw is ingevoerd, is er op gericht de overschotten aan stikstof en fosfaat in de landbouw en de verliezen van stikstof en fosfaat naar het milieu steeds verder te verminderen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de verdeling van dierlijke mest over het beschikbare land, omdat de aantallen landbouwhuisdieren en de productie van mest ongelijk over het land zijn verdeeld. Het mestbeleid wordt in sterke mate bepaald door het beleid van de Europese Commissie. Er zijn een groot aantal Europese richtlijnen die effect hebben op het gebruik van mest en kunstmest. Het betreft richtlijnen in relatie tot waterkwaliteit, klimaatbeleid, luchtkwaliteitsbeleid, natuurbeleid en landbouwbeleid (Figuur 1).

Figuur 1. Europese richtlijnen die gebruik van kunstmest en dierlijke mest in de landbouw direct of indirect beïnvloeden. De landbouw is gevisualiseerd als een pijp waarin mest en kunstmest ingaan en plantaardige en dierlijke producten uitgaan. De gaten in de pijp geven de verliezen van stikstof, fosfaat en broeikasgassen weer.

In het kader van de EU-Nitraatrichtlijn (91/676/EEG) moeten lidstaten zogenoemde Nitrate Vulnerable Zones (NVZs) aanwijzen, d.w.z. gebieden met grondwater en/of oppervlaktewater die zijn verontreinigd met nitraat uit de landbouw. Nederland heeft het gehele territorium aangewezen als NVZ. Voor NVZs dient elke vier jaar een Actieprogramma te worden opgesteld dat als doel heeft de

belasting van het grondwater en het oppervlaktewater met nitraat uit de landbouw te verminderen. De maatregelen van Actieprogramma's betreffen onder andere Goede Landbouwpraktijk, de maximale hoeveelheid stikstof en fosfaat uit dierlijke mest en kunstmest die mag worden toegediend (rekening houdend met onder andere de behoefte van het gewas en de grondsoort) en de periode en wijze van toediening van dierlijke mest en meststoffen. De maatregelen uit het Actieprogramma zijn sterk bepalend voor het Nederlandse mestbeleid. Daarnaast spelen de implementatie van de EU-Kaderrichtlijn Water, de NEC-richtlijn (nationaal ammoniakplafond) en Natura 2000 (regionale stikstofdepositiedoelstellingen) een grote rol in het Nederlandse mest- en ammoniakbeleid.

Het mestbeleid van de Nederlandse regering is neergelegd in de Meststoffenwet. Deze wet reguleert de stikstof- en fosfaatstromen in de Nederlandse landbouw. Vanwege veranderend beleid en door veranderende omstandigheden en inzichten dient de Meststoffenwet periodiek te worden aangepast. Daarbij dienen ook de aannames, regels, normen, onderbouwingen en forfaits te worden herzien. Het ministerie van EZ wenst dat voorstellen voor herziening en actualisatie van de Meststoffenwet worden getoetst op juistheid en consistentie. Daarvoor wordt advies ingewonnen bij de CDM.

3 Samenstelling Commissie en werkgroepen van de CDM

3.1 Samenstelling Commissie

De Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) is een wetenschappelijke commissie met vertegenwoordigers uit de expertisevelden plantaardige en dierlijke productiesystemen, bodemvruchtbaarheid en nutriëntenmanagement, mestverwerking, economie, bestuur en milieu. De Commissie heeft zes leden, een secretaris en twee adviseurs (zie onderstaande Samenstelling Commissie). De leden, secretaris en adviseurs worden voor een termijn van vijf jaar benoemd door de Directeur Agrokennis van het ministerie van EZ met mogelijke verlenging met nog een termijn. Alle huidige leden, de secretaris en de adviseurs zijn benoemd voor de periode 1 april 2013 tot 31 maart 2018.

De voorzitter en secretaris van de CDM vormen het dagelijks bestuur. De coördinatie van de werkzaamheden en de afstemming met het ministerie van EZ worden uitgevoerd door de coördinatiegroep. De coördinatiegroep wordt gevormd door het dagelijks bestuur, een beleidsadviseur van de EZ-directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit en een kennisadviseur van EZ-directie Agrokennis.

Huidige samenstelling van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet		
Leden	Dierlijke productiesystemen	Prof.dr.ir. D.W. Hendriks Wageningen Universiteit
	Plantaardige productiesystemen	Prof.dr.ir. P.C. Struik Wageningen Universiteit
	Milieu-economie	Prof.dr. H. Verbruggen Vrije Universiteit Amsterdam
	Bestuur en governance	Dr. J.F.D.B. Wempe Saxion Hogeschool
	Mestverwerking en bioraffinage	Prof. dr.ir. E. Meers Universiteit Gent
	Bodemvruchtbaarheid & Nutriëntenmanagement	Prof.dr.ir. O. Oenema (voorzitter) Wageningen Universiteit
Secretaris		Dr.ir. G.L. Velthof Alterra, Wageningen UR
Adviseurs	Planbureau voor de Leefomgeving	Dr.ir. J.J.M. van Grinsven PBL, Bilthoven
	Technische Commissie Bodem	Mw.dr.ir. A.E. Boekhold Technische Commissie Bodem, Den Haag

3.2 Werkgroepen

Onder de CDM ressorteren specialistische werkgroepen die op ad-hoc-basis worden samengesteld, al naar gelang het onderwerp van studie. In de jaarverslagen van de CDM (www.cdm.wur.nl) worden de werkgroepen die jaarlijks onder de CDM ressorteren weergegeven. Werkgroepen die langere tijd actief zijn, zijn die van Toetsing stoffen en co-vergistingsmaterialen, Monitoring mestmarkt, Dierlijke forfaits en Ammoniakemissie (NEMA). De leden van de werkgroepen worden door het dagelijks bestuur gevraagd.

4 Rol en taken van de CDM

De formele rol van CDM is het geven van door het ministerie van EZ gevraagd advies in relatie tot het mest- en ammoniakbeleid. In paragraaf 4.1 is de rol van de CDM en de afbakening daarvan verder uitgewerkt. De taken van de CDM zijn verder uitgewerkt in paragraaf 4.2.

4.1 Rol van de CDM

De CDM heeft een formele rol in advisering van het ministerie van EZ over de wetenschappelijke onderbouwing van het mest- en ammoniakbeleid en over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, en forfaits in de Meststoffenwet. De CDM kan, in overleg met het ministerie van EZ, voor de klankbordfunctie als onafhankelijk expert themadagen organiseren met het bedrijfsleven.

De CDM kan niet als adviesorgaan voor derden fungeren. De CDM heeft geen rechtspositie om als onafhankelijk adviseur voor derden op te treden. Het staat de leden van de CDM echter vrij vanuit het instituut of de instituten waar zij aan verbonden zijn of op persoonlijke titel als (onafhankelijk) adviseur op te treden.

Naast de door het ministerie van EZ gevraagde adviezen kan de CDM ook ongevraagd advies uitbrengen. De randvoorwaarden daarbij zijn:

- dat de CDM deze adviezen uitbrengt binnen de budgetruimte van de Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) en het Beleidsondersteunend Onderzoek (BO), die het ministerie van EZ jaarlijks beschikbaar stelt voor de taken van de CDM;
- dat de CDM overleg voert met het ministerie van EZ voordat ongevraagd advies wordt uitgebracht. De CDM kan het ministerie van EZ altijd vanuit haar deskundigheid benaderen over aspecten die van belang zijn. Het ministerie van EZ kan daarop beslissen een advies te vragen.

Het ministerie van EZ kan de CDM ook om advies vragen over meer strategische onderwerpen die gerelateerd zijn aan de Meststoffenwet en, meer in den brede, het mestbeleid. Bij het opstellen van het jaarlijkse werkplan door de coördinatiegroep CDM (paragraaf 5.1) wordt rekening gehouden met strategische onderwerpen.

De CDM dient transparant te werken, onafhankelijk en breed van samenstelling te zijn en wetenschappelijk gezaghebbend te zijn. De adviezen en rapporten van de CDM vormen immers de basis voor de inhoudelijke onderbouwing van het beleid. De samenstelling, kwaliteit en werkwijze van de CDM moet er borg voor staan dat de inhoudelijke onderbouwing, van dat deel van het mestbeleid waarover de CDM heeft geadviseerd, niet ter discussie wordt gesteld.

De leden van de CDM-commissie zijn zelf verantwoordelijk voor het op peil houden van hun expertise over aspecten van het mestbeleid in andere EU-landen. Het ministerie van EZ geeft de CDM geen opdracht voor onderhoud van contacten met collega's uit omliggende landen.

4.2 Taken van de CDM

4.2.1 Algemene taken

De taken van de CDM vloeien voort uit de noodzaak om de Meststoffenwet periodiek te actualiseren, omdat de landbouw verandert en het mest- en ammoniakbeleid veranderen, mede door een veranderende omgeving. Tot de algemene taken van de CDM behoren:

- De afleiding van
 - stikstof- en fosfaatgebruiksnormen,
 - stikstofbemestingsadviezen,
 - stikstof- en fosfaatexcreties door landbouwhuisdieren,
 - gasvormige emissies uit mest en kunstmest, en
 - mestverwerkingpercentages;
- De monitoring van de mestmarkt;
- De beoordeling van (i) stikstofbemestingsadviezen, (ii) stoffen en co-vergistingmaterialen, en (iii) gebruiksvoorschriften dierlijke mest, op basis van hiervoor opgestelde protocollen (www.cdm.wur.nl);
- Beoordeling (review) van wetenschappelijke rapporten over aspecten rond de Meststoffenwet, die in het kader van onderzoek, de wettelijk voorgeschreven periodieke evaluaties van de Meststoffenwet en de jaarlijkse derogatierapportage worden opgeleverd;
- Het uitbrengen van adviezen op ad hoc-basis voor overige onderwerpen die EZ relevant acht om voor te leggen aan de CDM.

4.2.2 Structurele taken

Een aantal taken van de CDM zijn van structurele aard:

- Toetsing van stoffen en co-vergistingmaterialen op basis van het hiervoor vastgestelde protocol. In de Meststoffenwet zijn regels gesteld aan de kwaliteit van meststoffen die verhandeld mogen worden. Achtergrond hiervan is dat voorkomen moet worden dat onverantwoord afvalstoffen in de landbouw worden afgezet. Het is de taak van de CDM om co-vergistingmaterialen, nieuwe meststoffen en reststromen te toetsen op hun geschiktheid voor toepassing als meststof in de landbouw. Deze toetsing vindt plaats op verzoek van het ministerie van EZ (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; www.RVO.nl).
- Monitoring van de mestmarkt op basis van het hiervoor vastgestelde protocol. Nederland kent op nationale schaal een mestoverschot. Er zijn veel individuele veehouderijbedrijven die meer mest produceren dan ze op eigen grond kwijt kunnen. Deze bedrijfsoverschotten moeten op een verantwoorde wijze worden afgevoerd en een nuttige bestemming krijgen op landbouwgronden binnen Nederland, bij mestverwerkers of in het buitenland. De aan- en afvoer van dierlijke mest is wel de achilleshiel van het Nederlandse mestbeleid genoemd. De jaarlijkse monitoring van de mestmarkt geeft inzicht in de meststromen binnen Nederland en de import en export van en naar andere landen.
- Toetsing van bemestingsadviezen op basis van het hiervoor vastgestelde protocol. De gebruiksnormen in de Meststoffenwet worden primair afgeleid van de landbouwkundige bemestingsadviezen en worden, waar nodig, neerwaarts bijgesteld om de vereiste milieudoelstellingen te realiseren. De bemestingsadviezen zijn daardoor belangrijk bij de vaststelling van de hoogte van de gebruiksnormen. Het is in het belang van het landbouwbedrijfsleven om de bemestingsadviezen actueel te houden. Het protocol waarborgt dat actualisatie op een juiste en eenduidige wijze plaatsvindt. De CDM is verantwoordelijk voor toetsing van de bemestingsadviezen op basis van dit protocol.
- Toetsing van het risico op emissies bij gebruik van dierlijke mest op andere wijze dan voorgeschreven in het Besluit Gebruik Meststoffen, op basis van het hiervoor vastgestelde protocol.
- Beantwoording van vragen over dierlijke forfaits en co-vergistingmaterialen in het kader van handhaving van de Meststoffenwet door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).
- Vaststellen van de wetenschappelijke uitgangspunten voor de jaarlijkse berekening van ammoniakemissie uit de landbouw. Deze uitgangspunten worden door de CDM samen met Emissieregistratie (zie: www.emissieregistratie.nl) opgesteld. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voert de berekeningen uit met de door de CDM opgestelde methodiek om ammoniakemissie te berekenen: National Emission Model for Agriculture (NEMA).

-
- Review van het jaarlijkse rapport van RIVM en LEI over de monitoring van implementatie van derogatie in Nederland. Monitoring van en rapportage over de derogatie zijn voorwaarden die door de Europese Commissie zijn verbonden aan de aan Nederland afgegeven Derogatiebeschikking. De derogatierapportage wordt jaarlijks door de staatssecretaris van EZ naar de Europese Commissie en naar de Tweede Kamer gestuurd.
 - Toetsing van mestverwerkingstechnieken in het kader van de Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (POR-regeling) uit 2006. Deze toetsing heeft plaatsgevonden bij alle ondernemers die een ontheffing in het kader van de POR-regeling hebben ontvangen. Indien bedrijven de gehanteerde mestverwerkingstechniek wijzigen kan het ministerie van EZ een beroep doen op de CDM om te bepalen of de techniek binnen de voorwaarden van de ontheffing valt.
 - Onderhoud van dierlijke forfaits (excreties en gasvormige emissies) die voor de Meststoffenwet worden toegepast.
 - Op verzoek van het ministerie van EZ kan de CDM beoordelingen (reviews) uitvoeren van wetenschappelijk rapporten over aspecten die van belang zijn voor de Meststoffenwet.
 - Vanaf 2014: adviseren over de hoogte van de mestverwerkingspercentages voor het nieuwe stelsel van verplichte mestverwerking op basis van een in 2014 op te stellen protocol.
 - Vanaf 2014: "toetsing van equivalente maatregelen", voor het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn, i.e. maatregelen die leiden tot vermindering van de nitraatuitspoeling zonder aanscherping van de gebruiksnormen.

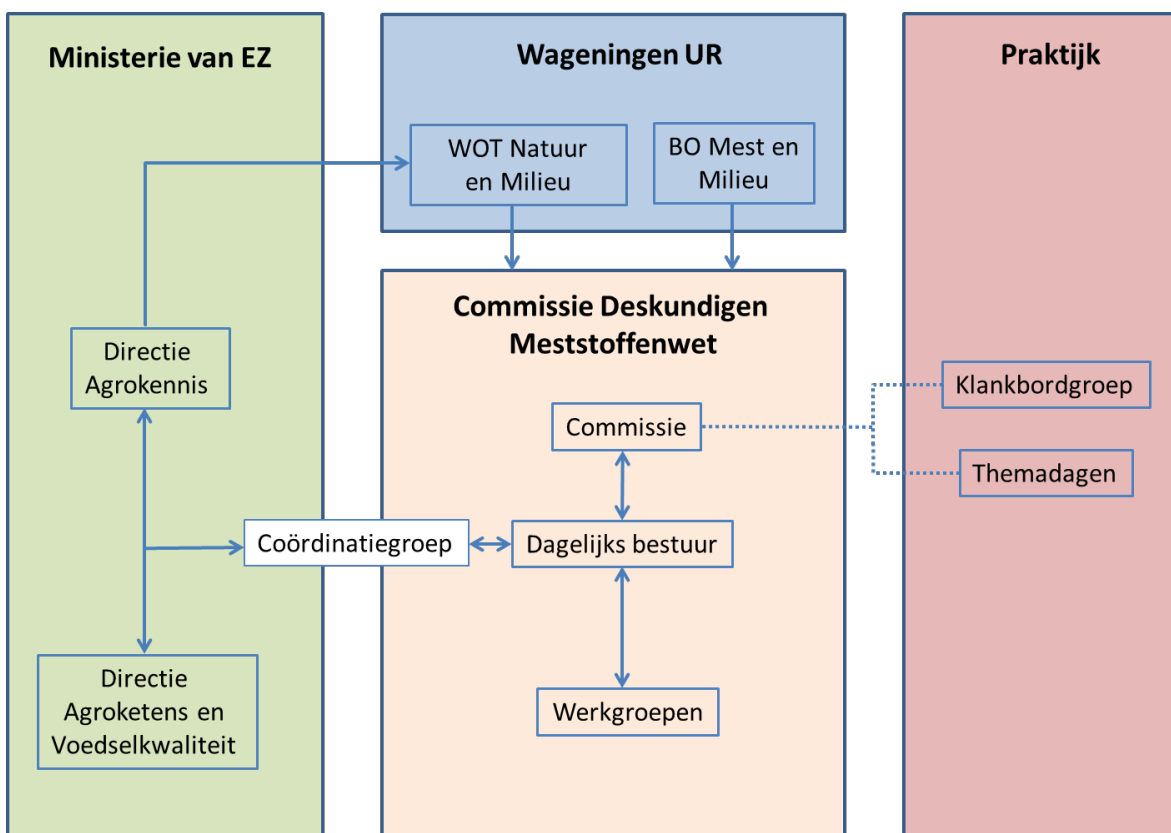
5 Werkwijze van de CDM

5.1 Werkwijze op hoofdlijnen

De organisatiestructuur en het interne netwerk van de CDM is schematisch weergegeven in Figuur 2. De CDM is een wetenschappelijke adviescommissie die opereert tussen beleid (linker kolom) en praktijk (rechterkolom). Binnen de CDM worden de volgende eenheden onderscheiden (i) de Commissie, (ii) het dagelijks bestuur, inclusief secretariaat, (iii) de werkgroepen, en (iv) de coördinatiegroep.

De werkzaamheden van de CDM worden in een jaarlijks op te stellen werkplan beschreven. Het dagelijks bestuur van de CDM stelt het concept-werkplan op, gebaseerd op een inventarisatie van het ministerie van EZ van mogelijke adviesaanvragen in dat jaar. Het concept-werkplan wordt besproken in de coördinatiegroep. Het definitieve werkplan wordt vastgesteld door het ministerie van EZ. Op verzoek van het ministerie van EZ voert de CDM ad-hoc-adviesaanvragen en studies uit. Adviesaanvragen worden per brief of e-mail door de directeur Agrokennis van het ministerie van EZ aan de voorzitter van de CDM gericht. In overleg tussen de CDM en het ministerie van EZ kan van genoemde procedure van adviesaanvraag afgeweken worden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien sprake is van een vervolg op een eerdere adviesaanvraag of indien de adviesaanvraag zich richt op de toepassing van een onder de CDM vallend protocol.

Naast de door het ministerie van EZ gevraagde adviezen kan de CDM ook ongevraagd advies uitbrengen. Het dagelijks bestuur van de CDM voert overleg met EZ, voordat het ongevraagd advies wordt uitgebracht.

Figuur 2. Organisatiestructuur en netwerk van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet.

De financiële begroting wordt op basis van het werkplan door de voorzitter en secretaris opgesteld en voorgelegd aan het ministerie van EZ ter goedkeuring. De financiering van de CDM verloopt via het WOT-programma (financiering van Commissie en dagelijks bestuur) en het Beleidsondersteunend (BO) onderzoeksprogramma (financiering van werkgroepen) in het kader van de subsidieverlening van EZ aan de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO).

Veel van de werkzaamheden worden door werkgroepen uitgevoerd. De werkgroepen worden door het dagelijks bestuur geformeerd op basis van de benodigde inhoudelijke deskundigheid. De werkgroepen stellen een preadvies op en leggen dat voor aan het dagelijks bestuur van de CDM. Indien het preadvies in volledige consensus door de werkgroep is opgesteld, dan kan het dagelijks bestuur, na weging en redactie van het preadvies, het finale advies naar de opdrachtgever sturen en wordt het finale advies ter kennisgeving voorgelegd aan de Commissie. Dit leidt tot een vlotte afhandeling van de technische adviezen. Adviesaanvragen en preadviezen over onderwerpen met veel impact worden besproken in de Commissie.

De CDM heeft bijzondere aandacht voor juistheid van procedures, methoden en aannames die in de studies worden toegepast en voor de onzekerheden in de resultaten. De procedures, methoden en aannames worden in de Commissie besproken en na overeenstemming vastgelegd en als advies uitgebracht aan de opdrachtgever.

Werkgroepen en Commissie streven naar consensus. Bij verschil van inzicht en/of mening tussen leden en/of adviseurs van werkgroepen en Commissie worden uitgangspunten en achterliggende overwegingen geanalyseerd en bediscussieerd. Verschillen kunnen zo worden blootgelegd en zo mogelijk worden opgelost, of kunnen leiden tot meerdere oplossingsrichtingen die vervolgens als zodanig worden gerapporteerd. In het geval dat geen volledige consensus wordt bereikt, rapporteert de voorzitter dit aan de opdrachtgever en wordt zo nodig de opdracht teruggegeven, of wordt de opdrachtformulering in overleg aangepast. Indien geen consensus wordt bereikt in de werkgroepen, dan worden de taken overgenomen door de Commissie. Indien de Commissie niet tot consensus komt, dan wordt de opdracht als onuitvoerbaar teruggegeven aan de opdrachtgever en/of wordt de opdracht aangepast of ingetrokken.

Interne discussies en overwegingen van de Commissie en haar werkgroepen, die (nog) niet zijn geaccordeerd, worden niet gecommuniceerd met derden.

De Commissie komt minimaal drie keer per jaar bijeen. In urgente gevallen wordt schriftelijk via e-mail of telefonisch overlegd. Uitnodiging en agenda met bijbehorende stukken worden één week voor de geplande bijeenkomst schriftelijk of per e-mail verstuurd. Essentiële overwegingen, conclusies en afspraken worden schriftelijk vastgelegd. Het verslag van de bijeenkomst wordt de eerstvolgende bijeenkomst besproken en vastgesteld. De coördinatiegroep vergadert ongeveer vijf keer per jaar.

5.2 Nadere uitwerking werkwijze: taken en bevoegdheden

5.2.1 Bevoegdheden ministerie van EZ en de CDM

Tussen het ministerie van EZ en de CDM zijn de bevoegdheden als volgt verdeeld:

- Het ministerie van EZ is opdrachtgever van de CDM en stelt jaarlijks het werkplan vast. Binnen EZ is de Directie Agrokennis (AK) verantwoordelijk voor de financiering van de CDM. De Directie Agrokennis stemt de inhoudelijke invulling van het concept-werkplan af met de Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV).
- De coördinatiegroep stelt in samenspraak met EZ de concrete opdrachten voor de werkgroepen op. EZ stelt de opdrachten vast. Binnen EZ voert de Directie AK dit uit en legt de opdrachten per brief of per e-mail voor aan de CDM.
- Het ministerie van EZ (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; [RVO.nl](https://www.rvo.nl)) kan de CDM vragen om verzoeken voor toelating van stoffen of co-vergiftigingsmaterialen als meststof te toetsen met het daarvoor opgesteld protocol.

- Het CDM is verantwoordelijk voor de uitvoering van het werkplan en de opdrachten en legt hierover verantwoording af aan EZ. Tweemaal per jaar vindt overleg plaats tussen het dagelijks bestuur van de CDM en de Directie PAV.
- Het ministerie van EZ kan de CDM om twee typen advies vragen: (I) over de kwaliteit van rapportages van reeds afgeronde studies (reviews), en (II) over specifieke onderwerpen. In het eerste geval heeft de CDM geen bemoeienis met de opdrachtformulering en uitvoering van de studie, maar enkel een rol in het beoordelen (reviewen) van de rapportage. In het tweede geval heeft de CDM een actieve rol in de gehele keten van de studie, van vraagformulering tot uitvoering en rapportage. De studie wordt dan onder verantwoordelijkheid van de CDM uitgevoerd. Bij de formulering van elke adviesaanvraag en het verstrekken van elke opdracht dient het ministerie van EZ duidelijk aan te geven welke rol zij van de CDM verlangt.
- De leden, voorzitter en secretaris van de CDM worden benoemd door het ministerie van EZ (zie ook par. 3.1).

5.2.2 Toewijzing taken en bevoegdheden binnen de CDM

Binnen de CDM zijn taken en bevoegdheden toegewezen aan:

- De Commissie, d.w.z. de zes leden van de CDM.
- De voorzitter van de CDM.
- De secretaris van de CDM.
- Het dagelijks bestuur van de CDM.
- De adviseurs van de CDM.
- De werkgroepen van de CDM.
- De coördinatiegroep van de CDM.

5.2.3 Specifieke taken van de Commissie

De specifieke taken van de Commissie zijn samengevat:

- Advisering van het ministerie van EZ over het mest- en ammoniakbeleid en noodzakelijke aanpassingen van de Meststoffenwet, vooral met betrekking tot normen en forfaits.
- Bespreking van het werkplan en vaststelling van het inhoudelijk jaarverslag.
- Leden van de Commissie kunnen zitting hebben in werkgroepen.
- Bij tijdelijke ontstentenis van de voorzitter treedt een ander lid van de Commissie op als plaatsvervangend voorzitter.

5.2.4 Specifieke taken van de voorzitter van de CDM

De specifieke taken van de voorzitter van de CDM zijn samengevat:

- De voorzitter is lid van de Commissie.
- De voorzitter vormt samen met de secretaris het dagelijks bestuur.
- De voorzitter is lid van de coördinatiegroep.
- De voorzitter stuurt de geaccordeerde adviezen aan de directeur van de Directie AK met een afschrift aan de directeur PAV.
- De voorzitter is verantwoordelijk voor de communicatie met de pers en bepaalt wie over CDM-adviezen met de pers communiceert.
- Bij (langdurige afwezigheid) van de voorzitter regelt de Commissie een vervangende voorzitter, in samenspraak met het ministerie van EZ, de secretaris van de CDM en het hoofd van de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR.

5.2.5 Specifieke taken van de secretaris van de CDM

De specifieke taken van de secretaris van de CDM zijn samengevat:

- De secretaris vormt samen met de voorzitter het dagelijks bestuur.
- De secretaris is lid van de coördinatiegroep.
- De secretaris voert opdrachten uit voor en is verantwoording schuldig aan de Commissie.
- De secretaris stelt jaarlijks een jaarverslag op.

- De secretaris onderhoudt contacten met alle werkgroepen of participeert hierin. Hij fungeert als liaison tussen Commissie en werkgroepen.
- De secretaris communiceert in opdracht van de CDM haar adviezen, rapportages en ingezonden brieven via de CDM-website www.cdm.wur.nl.
- De secretaris wordt gevraagd door het hoofd van de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR en vult jaarlijks een WOT-verklaring in, waarin hij verklaart te werken volgens de voorwaarden uit het WOT-statuut (Bijlage 1).
- Bij (langdurige afwezigheid) van de secretaris regelt de voorzitter van de CDM een vervangende secretaris in samenspraak met het hoofd van de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR.
- De secretaris regelt de financiële administratie van de CDM, in overleg met het hoofd van de unit WOT Natuur & Milieu van Wageningen UR en de themeleider BO Mest en Milieu. De vergoeding voor de leden van werkgroepen afkomstig van instellingen van Wageningen UR verloopt via het BO-onderzoeksprogramma Mest en Milieu.

5.2.6 Specifieke taken van het dagelijks bestuur van de CDM

De specifieke taken van het dagelijks bestuur van de CDM zijn samengevat.

- Opdrachtverlening aan en benoeming van de leden van de werkgroepen.
- Het dagelijks bestuur stelt in opdracht van de Commissie preadviezen op en stuurt deze na accordering naar het ministerie van EZ.
- Het dagelijks bestuur stelt de agenda's op voor vergaderingen met de Commissie, de coördinatiegroep en het tweejaarlijks overleg met de Directie PAV van het ministerie van EZ.
- Beoordeling en redactie van de preadviezen van de werkgroepen.

5.2.7 Specifieke taken van de adviseurs van de CDM

De specifieke taken van de adviseurs van de CDM zijn hieronder samengevat:

- De CDM kent twee adviseurs, namelijk van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en van de Technische Commissie Bodem (TCB). Deze adviseurs worden benoemd door het ministerie van EZ.
- De adviseurs adviseren de CDM en fungeren als liaison tussen CDM en PBL, respectievelijk CDM en TCB. De adviseurs en de CDM-secretaris stemmen, indien nodig, de activiteiten van PBL, TCB en CDM onderling af:
 - Het PBL (www.pbl.nl) is het nationale instituut voor strategische beleidsanalyses op het gebied van milieu, natuur en ruimte. Het PBL heeft in het verleden evaluaties Meststoffenwet uitgevoerd, waarbij de CDM een rol van reviewer had.
 - De TCB (www.tcbodem.nl) geeft technisch-wetenschappelijk advies over milieubeleid voor de bodem en toetst verzoeken tot ontheffing van regels in het kader van Besluit Gebruik Meststoffen (BGM), zoals emissiearme mesttoediening, verlenging van uitrijperiodes van mest en tijdstip van scheuren van grasland. De TCB en CDM hebben samengewerkt bij de evaluatie van het Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid (onder verantwoordelijkheid van TCB) en de organisatie van de internationale workshop 'How to Reduce Nutrient Emissions from Agriculture?' in 2009.

5.2.8 Specifieke taken van de coördinatiegroep van de CDM

De specifieke taken van de coördinatiegroep van de CDM zijn hieronder samengevat:

- De coördinatiegroep fungeert als verbinding tussen enerzijds de opdrachtgever en anderzijds de Commissie.
- De coördinatiegroep bespreekt jaarlijks het door het dagelijks bestuur van de CDM opgestelde conceptwerkplan, inclusief de bijbehorende begroting. Dit conceptwerkplan wordt vervolgens ter vaststelling voorgelegd aan de opdrachtgever: het ministerie van EZ.
- De coördinatiegroep bespreekt de operationele uitvoering van de werkzaamheden van de CDM en de werkgroepen en bewaakt de voortgang, zowel inhoudelijk, financieel als de planning in de tijd.
- Het dagelijks bestuur van de CDM heeft twee keer per jaar overleg met het hoofd van Programma Mest van de directie Agro van het ministerie van EZ.
- Adviesaanvragen van het ministerie van EZ aan de CDM worden door de coördinatiegroep uitgewerkt tot werkopdrachten voor werkgroepen en Commissie.

5.2.9 Specifieke taken van de werkgroepen van de CDM

De specifieke taken van de werkgroepen van de CDM zijn samengevat:

- De voorzitter, secretaris en leden van de werkgroepen worden benoemd door het dagelijks bestuur van de CDM. De werkgroepen worden samengesteld op basis van gevraagde expertise voor uitvoering van de opdracht. Er wordt naar gestreefd om de best beschikbare expertise van diverse instellingen bij de werkgroep te betrekken. In principe wordt een instelling met relevante expertise door één medewerker vertegenwoordigd. Leden van de werkgroepen mogen zich laten vervangen en mogen collega's raadplegen.
- Doel en taken van de werkgroepen zijn geformaliseerd in de door de Commissie geaccordeerde werkopdrachten met bijbehorende begroting.
- De voorzitters van de werkgroepen stellen in overleg met de leden en secretaris een preadvies op en leggen dat voor aan het dagelijks bestuur.
- De voorzitters van de werkgroepen bepalen, in overleg met de leden en secretaris, de verdeling van taken en het beschikbare budget.
- Met de voltooiing van de opdrachten en de acceptatie van het preadvies door de Commissie wordt de werkgroep opgeheven, mits geen aanvullende opdrachten voor de betreffende werkgroep zijn voorzien.

6 Communicatie

De vertegenwoordigers van EZ in de coördinatiegroep fungeren als liaison tussen de CDM en het ministerie van EZ.

De CDM heeft een eigen website (www.cdm.wur.nl) met daarop de opdrachten, adviezen, ad-hoc-werkgroepen met samenstelling, rapporten, samenstelling en werkwijze CDM.

De rapporten van de werkgroepen van de CDM worden uitgegeven als rapport van het instituut dat de opdracht uitvoert of als rapport of technical report van de WOT Natuur & Milieu. Als auteurs staan vermeld de uitvoerders van de studie, vergezeld van de naam van de instelling(en) waaraan de auteurs zijn verbonden.

Discussies in de CDM en in werkgroepen kunnen een vertrouwelijk karakter hebben. Interne discussies en overwegingen die als vertrouwelijk beschouwd dienen te worden en die (nog) niet door de CDM zijn geaccordeerd, worden door de leden van de CDM en leden van de werkgroepen niet gecommuniceerd met anderen (inclusief de media).

Leden van de CDM en werkgroepen mogen in vertrouwen collega's raadplegen. Eisen voor vertrouwelijkheid dienen hierbij nadrukkelijk in beschouwing te worden genomen.

De CDM en opdrachtgever bepalen samen of al dan niet een maatschappelijke klankbordgroep wordt ingesteld voor bepaalde studies van de CDM. Gezamenlijk wordt een voorstel gedaan voor de samenstelling van de klankbordgroep.

Leden van de klankbordgroep dienen de door de CDM verschaft informatie vertrouwelijk te behandelen. Interne discussies en overwegingen van de CDM, die (nog) niet door de CDM zijn geaccordeerd, worden door de leden van de klankbordgroep niet gecommuniceerd met anderen (inclusief de media).

Wat betreft 'omgaan met de pers' geldt de algemene stelregel dat niet wordt gecommuniceerd met de pers over interne discussies en overwegingen, die (nog) niet door de CDM zijn geaccordeerd. In overleg met de opdrachtgever en financier kan de voorzitter van de CDM een interview afgeven of persbericht doen uitgaan over discussies en ontwikkelingen die gaande zijn. Alle communicatie met de pers verloopt via de voorzitter van de CDM. Leden van de CDM en de werkgroepen mogen alleen na goedkeuring van de voorzitter van de CDM communiceren met de pers over onderwerpen uit de CDM.

Om het draagvlak voor het werk van de CDM bij de landbouwsector, natuur- en milieubeweging, overheden (regionaal, nationaal en Europees), buitenlandse onderzoeksinstituten, etc. te vergroten, organiseert de CDM workshops waarvoor die doelgroepen (kunnen) worden uitgenodigd.

7 Financiering

De financiering van de werkzaamheden van de leden, voorzitter, secretaris en secretariaat van de CDM wordt geregeld via het programma WOT Natuur & Milieu, thema Agromilieu.

De financiering van de werkzaamheden van de werkgroepen van de CDM wordt geregeld via het beleidsondersteunend onderzoek (thema Mest en Milieu). Het opstellen van het werkplan van de CDM dient daarom synchroon te lopen met de jaarlijkse vaststelling van het werkplan voor het beleids-ondersteunende onderzoek van het thema Mest en Milieu.

Ad-hoc-werkzaamheden worden via aanvullende EZ-financiering geregeld via het WOT-programma of via het beleidsondersteunend onderzoek (thema Mest en Milieu).

Werkzaamheden voor en van de CDM worden tegen betaling uitgevoerd. Voor de WUR-instellingen wordt daarbij uitgegaan van de tarieven die gelden voor EZ-programma's. De financiering van de WUR-leden verloopt via de EZ-onderzoeksprogramma's.

Werkzaamheden van leden buiten instellingen van Wageningen UR verlopen op basis van declaraties met de voor de betreffende instelling geldende uurtarieven. Declaraties dienen te worden gespecificeerd (werkgroepen en onderwerpen waaraan bijdragen is verleend, het aantal uren en het tarief). Declaraties dienen per kwartaal te worden ingeleverd.

Declaraties kunnen worden ingediend bij de secretaris van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet.

Verantwoording

De Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) adviseert het ministerie van Economische Zaken over het mest- en ammoniakbeleid in het algemeen en specifiek over gewenste aanpassingen van aannames, regels, normen, onderbouwingen en forfaits in de Meststoffenwet. In dit WOt-technical report wordt uitgelegd wat de CDM is, welke taken zij verricht en welke procedures daarbij worden gehanteerd. Tevens wordt een overzicht gegeven van de adviezen en rapporten die het CDM in de periode 2005 tot 2014 heeft opgeleverd. Dit document is een actualisatie van WOt-werkdocument 12 uit 2005.

Het concept-rapport is becommentarieerd door Martin van Rietschoten en Jacob van Vliet van het Ministerie van Economische Zaken, de leden en adviseurs van de CDM (zie de tabel op pagina 13 voor de samenstelling van de CDM) en door Jennie van der Kolk, de interne contactpersoon binnen de unit WOT Natuur & Milieu, thema Agromilieu.

Bijlage 1 Overeenkomst WOT-statuut

Partijen:

De Staat der Nederlanden, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, vertegenwoordigd door de Secretaris-generaal Mr. T.H.J. Joustra, hierna te noemen **EZ**,

De Stichting DLO, vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, Prof. dr. C. P. Veerman, hierna te noemen **DLO**,

Overwegende,

- Dat EZ voor de wetenschappelijk-technische ondersteuning van haar beleid een aantal nader te omschrijven overheidstaken, voortvloeiend uit wet- en regelgeving of taken welke anderszins van algemeen belang worden geacht (wettelijke en dienstverlenende taken: WDT), aan DLO wenst op te dragen,
- Dat EZ gelet op de verzelfstandiging van DLO en ter waarborging van de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en transparantie van de uitvoering van die WD-taken speciale eisen aan de uitvoering van die taken wil verbinden,
- Dat EZ daartoe onder haar verantwoordelijkheid en in overleg met DLO een zogenaamd WDT-Statuut heeft opgesteld waarin die eisen zijn beschreven, alsmede de maatregelen die DLO dient te treffen om daaraan te voldoen, welk als bijlage onderdeel uitmaakt van deze overeenkomst,
- Dat DLO in staat en bereid is die taken voor EZ uit te voeren overeenkomstig de voorwaarden vermeld in het WDT-Statuut.

Komen als volgt overeen:

1. EZ beschrijft conform de Regeling subsidie Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek welke taken zij onder de voorwaarden van het WDT-Statuut door DLO wil laten uitvoeren en geeft daarvan jaarlijks een nadere specificatie.
2. DLO biedt in reactie daarop EZ een pakket WDT-programma's aan ter uitvoering en specificeert de werkzaamheden jaarlijks in een werkplan per programma.
3. EZ zal jaarlijks voor het pakket WDT-programma's subsidiebeschikkingen afgeven waarin waar nodig aanvullende voorwaarden worden gesteld.
4. Met de onder punt 3 genoemde subsidiebeschikking stelt EZ de door DLO uit te voeren WDT-programma's en -werkplannen vast en stelt EZ DLO materieel in staat deze programma's en werkplannen conform de desbetreffende begrotingen onder voorwaarden van het WDT-Statuut uit te voeren.
5. DLO verplicht zich de WDT-programma's op basis van vastgestelde werkplannen, naar de letter en geest van het WDT-Statuut en naar beste vermogen uit te voeren en daarover verantwoording af te leggen.
6. DLO zal EZ direct informeren wanneer de uitvoering van (één van) de WD-taken niet meer voldoet aan de voorwaarden van het WDT-Statuut, alsmede over de maatregelen die DLO heeft genomen om het geconstateerde gebrek zo spoedig mogelijk op te heffen.
7. DLO zal zich regelmatig onderwerpen aan een audit van de naleving van het WDT-Statuut.
8. EZ en DLO zullen in overleg treden over de aanbevelingen uit onder 7 genoemde audit, op grond waarvan EZ nadere maatregelen aan DLO kan op leggen, al dan niet op voorstel van DLO, met betrekking tot de naleving van het WDT-Statuut en al dan niet door een wijziging van het WDT-Statuut.
9. DLO zal de consequenties van die maatregelen aan EZ voorleggen, bij voorkeur als onderdeel van de onderzoekprogrammeringscyclus en de daarbij geldende procedures en afspraken of zoveel eerder als noodzakelijk geacht wordt, op grond waarvan EZ een definitief besluit zal nemen over de uit te voeren maatregelen en/of wijziging van het WDT-Statuut.
10. De in deze overeenkomst en in het daaraan gehechte WDT-Statuut vastgelegde afspraken gaan in per 1 april 2001.

Wijziging van het WDT-Statuut

Regelmatig zal door partijen bezien worden of wijziging van het WDT-Statuut, al dan niet op grond van de aanbevelingen uit de genoemde audit, gewenst is. Wijzigingen zullen in goed overleg opgesteld en overeengekomen worden. DLO zal de consequenties van die wijziging aan EZ voorleggen, bij voorkeur als onderdeel van de onderzoekprogrammeringscyclus en de daarbij geldende procedures en afspraken of zoveel eerder als noodzakelijk geacht wordt, op grond waarvan EZ een definitief besluit zal nemen over de wijziging van het WDT-Statuut.

Overgangsmaatregelen

EZ stelt DLO in de gelegenheid haar organisatie en werkwijzen aan te passen teneinde te voldoen aan de voorwaarden van het WDT-Statuut. DLO spant zich in om zo spoedig mogelijk geheel aan te voldoen aan de voorwaarden van het WDT-Statuut en zal EZ informeren over de voortgang daarbij. DLO heeft reeds per 1 januari 2001 een prototype van de WDT-units in werking en zal zich in de maand november 2001 voor de eerste maal aan een beoordeling via een toets onderwerpen.

DE STAAT DER NEDERLANDEN,
voor deze:
DE SECRETARIS-GENERAAL
LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,

Mr. T.H.J. Joustra

Stichting DLO
Voor deze:
DE VOORZITTER VAN HET COLLEGE VAN BESTUUR,

Prof. Dr. C. P. Veerman

Bijlage 1. WOT statuut (d.d. 23 februari 2001)

Statuut voor de uitvoering van Wettelijke en Dienstverlenende taken door de Stichting DLO

Inleiding

De Stichting DLO (DLO) voert voor de overheid en met name voor het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (EZ) een aantal wettelijke en dienstverlenende taken (WDT) uit. Deze zijn vormgegeven in WDT-programma's en onderscheiden zich van overige aan DLO opgedragen onderzoekprogramma's doordat de WDT-programma's de overheid voorzien van kennis, expertise, methoden en faciliteiten die voor de overheid onmisbaar zijn voor de uitvoering van nationale en internationale wet- en regelgeving en voor andere overheidstaken van nationaal en/of algemeen belang. Het gaat hierbij vooral om politiek en/of maatschappelijke gevoelige beleidsterreinen waarvoor EZ (primaire) verantwoordelijkheden draagt, al dan niet samen met andere departementen zoals VWS, met betrekking tot de volksgezondheid, voedselveiligheid, diergezondheid, dierenwelzijn, de kwaliteit en handelsstromen van produkten van landbouw en visserij, de markttoelating van produkten en de kwaliteit van natuur en milieu binnen Nederland of daarbuiten. Gezien het belang van de WD-taken stellen overheid en DLO van oudsher extra eisen aan de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van deze taken naast de gangbare wetenschappelijke standaarden, zoals het onderwerpen van wetenschappelijke resultaten aan (internationale) reviews door erkende vakdeskundigen.

In de afgelopen jaren heeft DLO zich van een overheidsdienst ontwikkeld tot een verzelfstandigde, marktgerichte onderzoekorganisatie die naast publieke opdrachten een aanzienlijk deel van haar opdrachten verwerft van private partijen. Aangezien diezelfde partijen of hun produkten onderwerp van onderzoek en beoordeling kunnen zijn in het kader van de WD-taken die DLO uitvoert, en DLO derhalve met belangenverstrengeling geconfronteerd kan worden, zijn door politiek, bedrijfsleven en publiek vragen gesteld over de waarborging van de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van deze werkzaamheden. Voorkomen dient te worden dat de uitvoering van de WD-taken, met name op kritieke momenten, als onvoldoende betrouwbare basis voor beleid en uitvoering van wet- en regelgeving wordt aangemerkt of als zodanig wordt ervaren.

EZ heeft in reactie op deze ontwikkelingen een aantal extra eisen geformuleerd waaraan de uitvoering van WD-taken door DLO (en vergelijkbare instellingen) aantoonbaar dient te voldoen. Daarbij heeft EZ een onderscheid gemaakt in WD-taken, waarvoor deze extra eisen van kracht zijn, en ondersteunende taken die daaraan gerelateerd zijn (zoals ontwikkeling van expertise en methoden) maar waarvoor de gangbare wetenschappelijke standaarden, zoals die ook gelden voor de uitvoering van overig onderzoek door DLO, als voldoende zijn aangemerkt.

Dit WDT-Statuut is opgesteld om de eisen aan de uitvoering van de WD-taken ten behoeve van EZ te bundelen. Het resumeert achtereenvolgens het pakket WD-taken, de extra eisen die door EZ daaraan gesteld worden en beschrijft de wijze waarop DLO aan deze eisen zal voldoen. Deze werkwijze wordt waar nodig nader uitgewerkt in protocollen, welke na goedkeuring door EZ deel zullen uitmaken van dit WDT-Statuut.

WD-taken

Binnen de huidige WDT-programma's wordt een groot aantal taken uitgevoerd met verschillende kenmerken. Deze worden als volgt onderscheiden:

- De WD-taken
Het gaat hierbij om die WD-taken die gebaseerd zijn op Nederlandse en/of Europese wet- en regelgeving en die volgens gangbare opvattingen onder overheidsvlag moeten worden uitgevoerd. Ze voorzien de overheid van kennis, expertise, methoden, faciliteiten, analyses en de beoordeling daarvan, die voor de overheid onmisbaar zijn voor de uitvoering van nationale en internationale wet- en regelgeving en voor andere overheidstaken van nationaal en/of algemeen belang. Het betreft vooral politiek gevoelige beleidsterreinen waarvoor EZ primaire verantwoordelijkheden draagt met betrekking tot de volksgezondheid, voedselveiligheid, diergezondheid, dierenwelzijn, de kwaliteit en handelsstromen van produkten van landbouw en visserij, de markttoelating van bepaalde produkten en de kwaliteit van natuur en milieu binnen Nederland en daarbuiten. De WD-taken dienen als basis voor beleidsbeslissingen van EZ met mogelijk grote gevolgen voor de aangegeven beleidsterreinen en/of het handelsverkeer. EZ

kan door de Europese Unie, andere landen en/of het nationale parlement verantwoordelijk worden gesteld voor de verrichte werkzaamheden. In onderstaand kader zijn deze WD-taken samengevat. EZ zal deze WD-taken vastleggen in met DLO overeen te komen WDT-programma's, welke nader uitgewerkt zullen worden in jaarlijkse WDT-werkplannen.

Overzicht WD-taken

EZ rekent tot WD-taken de wetenschappelijk-technische ondersteuning door onderzoeksinstituten op het terrein van:

- 1 Het waarborgen van de volksgezondheid, voedselveiligheid en de kwaliteit van producten van Landbouw en visserij, inclusief de fytosanitaire aspecten en bestrijdingsmiddelen, voor zover:
 - a dit is vastgelegd in wet- en regelgeving;
 - b individuele consumenten de risico's die zij (kunnen) lopen niet zelf kunnen beheersen (bij voorbeeld BSE, aflatoxine, maar niet Salmonella infecties);
 - c handelsbelemmeringen in het geding zijn waarvoor de overheid regulerend optreedt;
 - d het nieuwe mogelijke risico's betreft waarvan niet is vastgesteld dat deze buiten de bovengenoemde condities vallen;
- 2 Het waarborgen van de diergezondheid en het dierenwelzijn, voor zover
 - a dit is vastgelegd in wet- en regelgeving (bij voorbeeld in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, ziektebestrijdingsrichtlijnen van publiekrechtelijke organen);
 - b individuele ondernemers die risico's, die zij (kunnen) lopen niet zelf kunnen beheersen;
 - c handelsbelemmeringen in het geding zijn waarvoor de overheid regulerend optreedt;
 - d het nieuwe mogelijke risico's betreft waarvan niet is vastgesteld dat deze buiten de bovengenoemde condities vallen;
- 3 De beoordeling van producten ten behoeve van de toelating tot het marktverkeer (bij voorbeeld diergeneesmiddelen, bestrijdingsmiddelen, plantenrassen en novel foods);
- 4 De beoordeling en evaluatie van de kwaliteit van natuur, milieu en groene ruimte, voor zover vastgelegd in wet- en regelgeving (planbureau functie);
- 5 Overige diensten, faciliteiten, producten en adviezen waarvoor een overheidsgarantie wordt gevraagd (zoals het verstrekken van gegevens betreffende de inkomens en de bedrijfseconomische positie van de land- en tuinbouwbedrijven voor zover vastgelegd in de EU-regelgeving, het houden van databestanden, genenbanken, noodvoorraden vaccins, diagnostica, de high containment unit).

Taken die uitgevoerd worden ter ondersteuning van de WD-taken

Voor een adequate uitvoering van de WD-taken is een aantal gerelateerde ondersteunende werkzaamheden nodig. Het betreft met name expertise-ontwikkeling, beleidsondersteuning en dataverzameling. Immers, om de continuïteit en kwaliteit van de WD-taken te waarborgen dienen de daarvoor benodigde expertise, methoden, databestanden en faciliteiten op niveau gehouden te worden of verder ontwikkeld te worden. Aan de uitvoering van deze werkzaamheden stelt EZ de eis dat deze voldoet aan de gangbare wetenschappelijke standaarden van vakkundigheid en onafhankelijkheid.

Eisen die EZ stelt aan de uitvoering van WD-taken

Met de uitvoering van de WD-taken kunnen grote financiële en maatschappelijke belangen gemoeid zijn. Om die reden stelt EZ aan de uitvoering daarvan expliciete eisen, waaraan aantoonbaar en gegarandeerd moet worden voldaan:

De uitvoering van de WD-taken:

- Is onafhankelijk en vrij van het risico van belangenverstremming;
- Voldoet aan gangbare wetenschappelijke standaarden;
- Is geborgd door kwaliteitsborgingsystemen en is gecertificeerd door onafhankelijke instellingen;
- Voldoet aan eisen van geheimhouding en vertrouwelijkheid van (bedrijfs)gevoelige informatie, voor zover niet strijdig met de uitvoering van wet- en regelgeving en voorkomt oneigenlijke concurrentie;
- Eerbiedigt heldere afspraken met de opdrachtgever over informatieverstrekking en communicatie;
- Wordt regelmatig op transparante wijze onderworpen aan onafhankelijke audits ter beoordeling en bewaking van de mate waarin aan de eisen van het WDT-Statuut wordt voldaan.

Maatregelen om te voldoen aan de eisen die EZ stelt aan de WD-taken

DLO heeft van oudsher een groot belang toegekend aan de goede uitvoering van de WD-taken, daarvoor expertise, methoden en faciliteiten in stand gehouden en verder ontwikkeld, heeft personeel getraind en heeft impliciet en expliciet extra eisen gesteld aan de onafhankelijke en betrouwbare uitvoering daarvan. Het WDT-pakket vormt aldus een wezenlijk onderdeel van de werkzaamheden van DLO. DLO hecht er sterk aan deze taken ook in de verzelfstandigde positie voor EZ en andere overheden op een aantoonbaar transparante, onafhankelijke en betrouwbare wijze uit te voeren. Daarbij hanteert DLO het onderscheid in het WDT-pakket dat hiervoor is beschreven.

DLO zal de volgende maatregelen nemen om te voldoen aan de eisen die door EZ gesteld worden aan de uitvoering van de WD-taken:

1. Onafhankelijkheid en belangenscheiding

1.1. Rechtspersoon en organisatie

DLO voert de WD-taken waar nodig rechtstreeks uit binnen de rechtspersoon van de Stichting DLO en scheidt deze aldus van de contractresearch-organisaties binnen de Holding-structuur van de Stichting DLO. In de subsidiebeschikkingen stelt EZ hiertoe nadere voorwaarden. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de WD-taken delegeert DLO aan een aantal Hoofden van WDT-units, die rechtstreeks verantwoording afleggen over inhoudelijke aspecten van de uitvoering van de WD-taken, binnen de door de opdrachtgever gestelde financiële kaders, aan EZ. De dagelijkse uitvoering van de WD-taken wordt door de Hoofden van de WDT-units gedelegeerd aan WDT-programmaleiders, welke daarvoor onder hun gezag vallen.

1.2. Taken en verantwoordelijkheden

Het College van Bestuur ziet toe op de kwaliteit van de uitvoering van het pakket WD-taken door de Hoofden van de WDT-units, maar heeft geen zeggenschap over de inhoudelijke aspecten daarvan. Deze inhoudelijke zeggenschap is uitsluitend voorbehouden aan de Hoofden van de WDT-units. Het College van Bestuur van de Stichting DLO blijft eindverantwoordelijk voor het instandhouden van een adequate kennisinfrastructuur voor de uitvoering van de WD-taken, alsmede voor de bedrijfseconomische inpassing daarvan in de jaarrekening van de Stichting DLO. De verantwoordelijkheid voor de instandhouding van een adequate kennisinfrastructuur kan het College van Bestuur delegeren aan een algemeen directeur van een DLO-instituut, dat in belangrijke mate voorziet in de facilitaire ondersteuning van de betreffende WDT-unit. Het is de taak van deze algemene directeur om de WDT-unit in staat te stellen de WD-taken optimaal uit te voeren volgens de voorwaarden van het WDT-Statuut. De Algemeen Directeur voert hierover regelmatig overleg met het hoofd van de WDT-unit. Nimmer zal deze algemeen directeur bevoegd zijn op enigerlei wijze, direct of indirect, invloed uit te oefenen op inhoudelijke aspecten van de WD-taken, aangezien deze verantwoordelijkheid exclusief is gemandateerd aan hoofden van WDT-units.

Het College van Bestuur legt over de adequate uitvoering van de WD-taken conform het WDT-Statuut verantwoording af aan de Raad van Toezicht van de Stichting DLO en conform de subsidievoorwaarden DLO aan EZ.

1.3. Afscheiding WD-taken

De uitvoering van de WD-taken zal waar nodig plaatsvinden in gebouwen of delen daarvan (WDT-units) welke gescheiden zijn van gebouwen of delen daarvan die gebruikt worden door de Holding DLO. In de subsidiebeschikkingen stelt EZ hiertoe nadere voorwaarden. De toegang tot de WDT-units is beperkt tot de aldaar werkzame geautoriseerde medewerkers van de WDT-units en wordt beveiligd en geregistreerd door middel van reguliere bewaking, ondersteund door een elektronisch toegangsregistratiesysteem.

DLO beperkt de toegang tot de archieven en informatiesystemen (ICT hard- en software) van de WDT-units tot geautoriseerde medewerkers van de WDT-units.

Daarnaast oormerkt DLO alle door haar uit te voeren WDT-taken in haar projectadministratie als zodanig en registreert zij de inzet van haar personeel op deze taken.

1.4. Resources

Voor de uitvoering van de WD-taken maken de Hoofden van de WDT-units gebruik van personeel en faciliteiten van de Stichting DLO, welke voldoen aan door de Hoofden van de WDT-units te stellen eisen van kwaliteit en, voor wat betreft het personeel, van onafhankelijkheid. De WDT-units beschikken voor zover nodig en efficiënt over eigen ondersteunende diensten en betrekken overige

-
- facilitaire of administratieve ondersteuning van het Bestuurscentrum, het Facilitair Bedrijf van Wageningen UR, van de Holding DLO of van andere partijen, mits aan de voorwaarden voor de uitvoering van de WD-taken aantoonbaar voldaan wordt naar genoegen van het Hoofd van de WDT-unit.
- 1.5. Uitgesloten werkzaamheden
De Stichting DLO accepteert voor haar WDT-units uitsluitend taken en opdrachten van EZ. Voor andere opdrachten is expliciete schriftelijke toestemming van EZ vereist. Bovendien onthoudt elke WDT-unit zich van de beoordeling van producten of methoden die zij zelf heeft ontwikkeld, waaraan zij zelf een bijdrage heeft geleverd of waarbij het anderszins niet uitgesloten is dat de WDT-unit vrij is van belangenverstrengeling.
 - 1.6. Uitbestede werkzaamheden
Ter uitvoering van WD-taken kunnen alleen werkzaamheden aan anderen worden uitbesteed wanneer met betrekking tot de oorsprong van monsters of ander onderzoeksmateriaal geheimhouding is gewaarborgd en volstrekte anonimiteit is gegarandeerd. Uitvoerders van uitbestede werkzaamheden mogen de herkomst van monsters of ander onderzoeksmateriaal op geen enkele manier kunnen herleiden. Voor het overige zijn de voorwaarden die in dit WDT-Statuut aan DLO gesteld zijn onverkort van toepassing.
 - 1.7. Verwante werkzaamheden
Na verkregen toestemming van EZ en mits deze werkzaamheden voldoen aan de voorwaarden van dit WDT-Statuut, kan DLO besluiten andere werkzaamheden dan de WD-taken te doen uitvoeren door de WDT-units. Hierbij valt met name te denken aan onderzoek ten behoeve van de ontwikkeling van expertise en methoden voor de de uitvoering van WD-taken.
 - 1.8. Gedragscode personeel
Het personeel dat wordt ingezet voor de uitvoering van de WD-taken voldoet aan een door hen en DLO ondertekende gedragscode, welke erin voorziet dat zij niet belast zullen worden of zich zullen belasten met werkzaamheden die het risico van belangenverstrengeling met zich meebrengen (zie 4).
2. Wetenschappelijke standaarden
De uitvoering van de WD-taken voldoet, net zo als het overige onderzoek van DLO, aan gangbare wetenschappelijke standaarden. Dit houdt in dat het onderzoek voldoet aan door vakgenoten geaccepteerde wetenschappelijke methoden van opzet, uitvoering, betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en documentatie en dat de resultaten van het onderzoek worden onderworpen aan een review door vakdeskundigen. In toenemende mate behoort tot dit basiskwaliteitsniveau de certificering door onafhankelijke instanties van methoden van onderzoek en ontwikkeling, laboratoriumanalyses, overig laboratoriumwerk en produktiemethoden. Deze zijn voor de WD-units verplicht (zie 3).
 3. Kwaliteitsborging en kwaliteitszorgsystemen
De WD-units voeren hun taken zonder uitzondering uit onder op deze taken toegesneden kwaliteitszorgsystemen. De geldigheid en operationaliteit hiervan dienen door een daarvoor aangewezen onafhankelijke instantie te worden beoordeeld en vastgesteld; de units zijn verplicht deze kwaliteitszorgsystemen permanent te onderhouden en te doen controleren, onder andere door het uitvoeren van zelfevaluaties en onafhankelijke audits.
Specifieke situaties vereisen een specifieke invulling van het betreffende kwaliteitszorgsysteem, zoals STERLAB accreditatie voor de relevante gestandaardiseerde laboratoriumanalyses resp. Onderzoek&Ontwikkeling accreditatie voor overig (laboratorium)onderzoek. ISO-certificatie is met name gekoppeld aan dienstverlening en het voortbrengen van producten in de ICT-omgeving. Een verklaring van GMP-compliance is vereist voor de productie van diagnostica, (dier)geneesmiddelen en bestrijdingsmiddelen.
Bij schorsing van een erkenning, certificaat of verklaring van compliance doet DLO hiervan direct melding aan EZ. Voorts dient DLO conform de regels van de toezichthoudende instantie tijdige en doelmatige corrigerende maatregelen te treffen. Indien een erkenning, certificaat of verklaring van compliance wordt ingetrokken dienen de WD-taken gedurende de periode van verlies aan een collega WD-unit of andere deskundige instantie, die volledig aan de voorwaarden van dit WDT-Statuut voldoet, te worden overgedragen. DLO doet hiervan direct melding aan EZ.

-
4. Gedragscode, detachering van personeel en uitbesteding van werkzaamheden
 - 4.1. Personeel dat belast wordt met de uitvoering van WD-taken dient zich te houden aan een gedragscode. Deze code geeft aan dat het personeel zich zal houden aan de voorwaarden die dit WDT-Statuut stelt. In het bijzonder geldt dat hun onafhankelijkheid en de belangenscheiding vermeld onder punt 1.1. alsmede de handhaving van de vertrouwelijkheid van informatie die aan hen voor de uitvoering van de WD-taken ter beschikking is gesteld. Elke WDT-unit heeft een vaste kern van personeel en kan een variabele schil van tijdelijk personeel hebben, die zich allen aan deze gedragscode dienen te houden en deze ondertekend dienen te hebben. Deze gedragscode maakt onderdeel uit van dit WDT-Statuut.
 - 4.2. Met inachtneming van het gestelde onder punt 1.6. kan voor specialistische werkzaamheden, waarvoor de expertise niet in de WDT-unit aanwezig is, alsmede bij piekbelastingen, personeel uit andere organisatieonderdelen van de Stichting DLO tijdelijk ingezet worden voor de uitvoering van de WD-taken. Dit kan door personeel te selecteren dat bij zijn reguliere werkzaamheden geen belangen heeft die strijdig zijn met de onafhankelijke uitvoering van de onderhavige WD-taken en door werkzaamheden met monsters of ander onderzoeksmateriaal onder code te laten uitvoeren. Dittijdelijkepersoneelondertekentevens de gedragscode.
 - 4.3. Daarnaast kunnen, met inachtneming van het gestelde onder punt 1.6 en onder de volledige verantwoordelijkheid door de uitbestedende WD-unit, werkzaamheden onder code - waarbij geheimhouding is gewaarborgd en volstreekte anonimiteit is gegarandeerd - uitbesteed worden aan experts in andere organisaties, die voldoen aan de eisen van onafhankelijkheid en kwaliteit die de WD-unit daaraan stelt.
 - De regels van de accrediterende resp. certificerende instelling ten aanzien van uitbesteding dienen te worden gevolgd. Ingeval van GMP dient de opdracht- ontvangende zijde een verklaring van GMP-compliance te bezitten op hetzelfde werkterrein als de opdrachtgevende WDT-unit.
 - De uitbestedende WDT-unit dient bij opdrachtverlening dusdanige maatregelen te treffen, dat geheimhouding is gewaarborgd en volstreekte anonimiteit is gegarandeerd.
 - De uitbestedende WDT-unit behoudt de eindverantwoordelijkheid voor uitvoering en afronding van de opdracht door de opdrachtnemer met de vereiste kwaliteit.
 - De uitbestedende WDT-unit blijft volledig belast met rapportage over alle resultaten welke door uitbesteding worden verkregen.
 - 4.4. Met inachtneming van het gestelde onder punt 1.3. zullen directe contacten tussen medewerkers van de WDT-units en van andere onderdelen van de organisatie waar nodig beperkt worden door de scheiding van gebouw(delen), ingangen en overige algemene faciliteiten. Eventuele contacten zijn, voor zover betrekking hebbend op de WD-taken, altijd onderworpen aan de gedragscode. De naleving van de gedragscode stoelt vooral op de persoonlijke integriteit van de medewerkers en de cultuur binnen de WDT-units. De Hoofden van de WDT-units zien daar in de dagelijkse praktijk op toe.
 5. Rapportage en communicatie
 - 5.1. De WD-taken worden in opdracht van EZ uitgevoerd. De Hoofden van de WDT-units informeren uitsluitend hun opdrachtgever over de resultaten van de uitvoering van de WD-taken. Zij houden zich daarbij aan nader afgesproken wijzen van informatieoverdracht naar aard, tijdstip, urgentie en informatiedragers.
 - 5.2. Indien opdrachten worden uitgevoerd voor andere overheidspartijen dan de Nederlandse overheid worden de ministeries die het aangaat onverwijld en zo mogelijk gelijktijdig met de opdrachtgever geïnformeerd over de resultaten van deze opdrachten, wanneer deze resultaten van belang zijn voor de naleving van wet- en regelgeving of van belang zijn voor de volksgezondheid of anderszins van nationaal en/of algemeen belang geacht kunnen worden. De opdrachtgevers worden van deze handelwijze voorafgaande aan de verlening van de opdracht geïnformeerd.
 6. Naleving van het WDT-Statuut
 - 6.1. De uitvoering van de WD-taken wordt regelmatig aan externe audits onderworpen. Daarnaast zal de uitvoering van de WD-taken waar mogelijk transparant gemaakt worden voor degenen die hier belang bij hebben en zal DLO EZ alle informatie verstrekken waarover EZ voor haar taken en verplichtingen, onder andere op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur, wenst te beschikken.

-
- 6.2. DLO onderwerpt zich aan de beoordeling van de naleving van dit WDT-Statuut, mede op basis van door haar zelf en door anderen uitgevoerde audits, rekening houdend met de opvattingen van andere ministeries die het aangaat.
 - 6.3. DLO neemt op de kortst mogelijk termijn maatregelen om te voorzien in onvolkomenheden bij de naleving van dit WDT-Statuut.
 - 6.4. Nadat en zo lang DLO voldoet aan de voorwaarden van dit WDT-Statuut zal EZ de WDT-units binnen de Stichting DLO formeel erkennen als nationale instellingen voor de uitvoering van nader aan te duiden WD-taken.
 - 6.5. DLO wordt door EZ in staat gesteld haar expertise en faciliteiten voor de adequate uitvoering van de WD-taken te onderhouden en te kunnen voldoen aan dit WDT-Statuut. Per opgedragen taak zullen EZ en DLO de afspraken daarover in WDT-programma's en -werkplannen vastleggen, inclusief eventuele specifieke voorwaarden die voor een bepaalde WD-taak gelden.

Overgangsmaatregelen

DLO zal zich inspannen om dit WDT-Statuut zo spoedig mogelijk door te voeren. Zolang dit nog niet gerealiseerd is zal DLO de WD-taken volgens de huidige werkwijzen naar beste vermogen uitvoeren en daarbij trachten dit zoveel mogelijk in de geest van het WDT-Statuut te doen en waar mogelijk de afspraken over de WD-taken in WDT-programma's vast te leggen.

23 februari 2001.

Bijlage 2 Adviezen van de CDM in de periode 2005– 2013

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de adviezen van de CDM in de periode 2005-2013. Alle adviezen zijn beschikbaar via www.cdm.wur.nl, behalve de adviezen in het kader van toetsing stoffen. Naast de adviezen heeft de CDM ook rapporten opgeleverd. Een overzicht van deze rapporten staat in Bijlage 3.

De volgende ad-hoc-adviezen zijn door de CDM uitgevoerd in de periode 2005- 2013

- Wetenschappelijke onderbouwing stikstofgebruiksnormen
- Wetenschappelijke onderbouwing fosfaatgebruiksnormen
- Mogelijkheden tot differentiatie van fosfaatsnormen voor grasland
- Wetenschappelijk onderbouwing derogatie van gebruiksnorm voor dierlijke mest
- Stikstofgebruiksnormen van aardappelrassen
- Harmonisatie van modellen die gebruikt worden in mestbeleid
- Basisvruchtbenadering voor fosfaat in compost
- Mestbeleid en Bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek
- Reviews van evaluaties van de Meststoffenwet
- Analyse van stalbalansen van intensieve veehouderijen
- Opstellen van een protocol voor bodembemonstering in het kader van de differentiatie van fosfaatgebruiksnormen naar fosfaattoestand van de bodem
- Archivering van onderbouwing van excretieforfaits en gebruiksnormen
- Maatregelen om ammoniakemissie bij bovengronds uitrijden van mest te beperken
- Beoordeling van de praktijkproef naar bovengronds uitrijden van mest
- Economische en institutionele analyse van de mestmarkt in Nederland
- Evaluatie van Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid (samen met de Technische Commissie Bodem (TCB))
- Review van de rekentool die wordt gebruikt bij de handhaving van het mestbeleid.
- Verkenning van milieukundige consequenties van grootschalige toepassing van mineralenconcentraten.
- Boek '30 vragen over Bodemvruchtbaarheid'
- Scheuren van grasland en grondontsmetting mais
- Review van de methodiek van de Werkgroep Uniformering Mestcijfers (WUM)
- Greendeal Cosun
- Struviet
- Herziening van milieucriteria bij de toepassing van stoffen als meststof
- Beoordeling of Tagetes en Japanse haver 'stikstofbehoefige' gewassen zijn
- Indicator voor rapportage effectiviteit mestbeleid aan Tweede Kamer

Organisatie van Themadagen

- Naar evenwicht op de mestmarkt. Ede, 24 juni 2008.
- Duurzame veehouderij en verkenning oplossingen mestproblematiek. Utrecht, 14 november 2008.
- Mestverwerking, innovatie en toekomstbeelden veehouderij. Utrecht, 19 juni 2009.
- Internationale workshop "How to Reduce Nutrient Emissions from Agriculture?". Utrecht, 19-20 November 2009 (samen met TCB).
- Themamiddag Monitoring mestmarkt en mestverwerking. Utrecht, 21 november 2011.

Organisatie van workshops met ministerie en andere doelgroepen

- Stikstofbesparende maatregelen. Utrecht, 7 juli 2008.
- Workshop over fosfaatbeleid. Wageningen, januari 2009.
- Brainstormvergadering met de CDM ten behoeve van het 5e Nederlandse Actieprogramma Nitraat Richtlijn. Den Haag, 25 mei 2010.
- Brainstorm over vraagstelling Evaluatie Meststoffenwet 2012 en rol van CDM in de evaluatie. Den Haag, 26 augustus 2010.
- Brainstormvergadering sturing dieraantallen. Den Haag, 30 maart 2011
- Brainstormbijeenkomst alternatieve uitwerking gebruiksnormenstelsel. Den Haag, 29 juni 2011.

Datum	Advies
4 maart 2005	Bedrijfsspecifieke N-excretie op basis van het melkureumgehalte
4 maart 2005	Definitie Landbouwkundige optimale bemesting
4 maart 2005	Advies NFW-rekenmethode voor bepaling bedrijfsspecifieke N-excretie
7 juni 2005	Gebruiksnormen en werkingscoëfficiënten
7 juli 2005	Wetenschappelijke onderbouwing bemestingsadviezen van diverse gewassen

Datum	Advies
14 maart 2006	Basisvrachtbenadering fosfaat in compost
14 februari 2006	Derogatie 2009
14 februari 2006	Procedure ontheffing meststoffenwet 1947
17 februari 2006	Actualisatie bemestingsadviezen zomergerst, zaai-ui en wintertarwe
23 februari 2006	Technieken voor mestverwerking en -verbranding in de Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (POR)
24 februari	Handreiking bedrijfsspecifieke stikstofexcretie melkvee
3 maart 2006	Actualisatie bemestingsadvies zaai-ui
31 maart 2006	Actualisatie bemestingsadvies vruchtbomen
11 april 2006	Actualisatie bemestingsadviezen zomergerst en wintertarwe
15 mei 2006	Inzet modellen evaluatiestudies Meststoffenwet 2007
6 juli 2006	Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet
4 december 2006	Bodemvruchtbaarheid Duin- en Bollenstreek
8 december 2006	Berekening stikstofexcretie met NMV-formule
20 december 2006	Invulling referentie monitor derogatie
Gehele jaar	Ongeveer 80 beoordelingen over aanvragen, gegeven aanvullende informatie en bezwaren in het kader van Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (Niet op website gepubliceerd)
Gehele jaar	Adviezen meststoffenbesluit <ul style="list-style-type: none"> • 24 beoordelingen van aanvragen • 7 pré-adviezen aan Commissie Meststofbesluit • 11 beoordelingen van producten voor mogelijke plaatsing op de zogenoemde positieve lijst van toegelaten co-vergistingsmaterialen • advies over de landbouwkundige waarde en milieukundige gevolgen van toepassing van het digestaat van mono-vergisting van snijmaïs

Datum	Advies
4 januari 2007	Referentiemonitor onderbouwing derogatie;
22 januari 2007	Aanpassing N-bemestingsadvies zomertarwe;
12 februari 2007	Aanpassing N-bemestingsadvies vruchtbomen;
18 juli 2007	Plan van Aanpak gebruiksnormen akkerbouw en vollegrondsgroenten;
26 juli 2007	Plan van Aanpak duinzand en löss;
17 september 2007	Plan van Aanpak fosfaatgebruiksnormen
28 september 2007	Fosfaatgebruiksnormen
1 oktober 2007	Plan van Aanpak Derogatie
10 december 2007	N-excretie van jongvee van zoogkoeien
10 december 2007	Uitspoelingsfracties duinzand en löss
10 december 2007	Gebruiksnormen akker- en tuinbouwgewassen
14 december 2007	Review werkplan stikstof en fosfaatgehalte eenden
Concept eind nov.per e-mail naar LNV gestuurd	Nadere beschouwing van stalbalansen en gasvormige stikstofverliezen uit de intensieve veehouderij
Concept eind nov.per e-mail naar LNV gestuurd	monitoring mestmarkt 2006
Gehele jaar	Ongeveer 20 beoordelingen over aanvragen, gegeven aanvullende informatie en bezwaren in het kader van Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (Niet op website gepubliceerd)
Gehele jaar	Beoordeling aanvragen ontheffing in het kader van de Meststoffenwet 1947/Meststoffenbesluit 1977 <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe aanvragen: 1 • Doorloop van beoordeling uit 2006: 4
Gehele jaar	Beoordeling van covergistingsmaterialen: <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe gegevensformulieren: 14 • Doorloop van de beoordeling uit 2006: ca. 10 Dit heeft in 2007 geresulteerd in 11 adviezen aan LNV

Datum	Advies
1 april 2008	Protocol Beoordeling Stoffen Meststoffenwet
	Synthese monitoring mestmarkt 2006
	Synthese monitoring mestmarkt 2007
	Synthese monitoring mestmarkt 2008
28 januari 2008	Advies Nadere beschouwing van stalbalansen en gasvormige stikstofverliezen uit de intensieve veehouderij
27 maart 2008	Aanpassing stikstofbestedingsadvies vruchtbomen
27 maart 2008	Aanpassing stikstofbestedingsadvies rozen
23 april 2008	Review Mambo
22 juni 2008	Concept advies werkingscoëfficiënt Motie Waalkens
3 december 2008	Opname, retentie en uitscheiding van stikstof, fosfor en kalium bij edelherten
8 oktober 2008	Verzoeken om Humeststof, NatuC, Aquakalk en Calciumgranulaat op bijlagen Aa I en III van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet te plaatsen.
3 december 2008	Analyse van de bemesting en opbrengst van productiegrasland en snijmaïs op melkveebedrijven ('BIN2').
Concept 18 december 2008 per e-mail naar LNV gestuurd	Aanpassing stikstofbestedingsadvies prei
Concept 18 december 2008 per e-mail naar LNV gestuurd	Concept-advies Maatregelen om ammoniakemissie bij bovengronds uitrijden van mest te beperken
Gehele jaar	Ongeveer 10 beoordelingen over aanvragen, gegeven aanvullende informatie en bezwaren in het kader van Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (Niet op website gepubliceerd)

CDM-adviezen 2009

- Advies Werkingscoëfficiënten dielijke mest (15 januari 2009)
- Advies Actualisatie stikstofbestedingsadvies prei (21 januari 2009)
- Advies Fritesrassen en aardappelrassen (4 september 2009)
- Advies Bemonstering Bodem Fosfaat (20 augustus 2009)
- Rapport "Nitrates Directive requires limited inputs of nitrogen from manure and mineral fertilizer in dairy farming systems" (1 oktober 2009)
- Rapport "Methodiek voor berekening van ammoniakemissie uit de landbouw in Nederland" (1 oktober 2009)
- Advies Maatregelen om ammoniakemissie bij bovengronds toedienen van mest te beperken (1 oktober 2009)
- Advies Actualisatie bemestingsadvies zantedeschia (1 oktober 2009)
- Advies Actualisatie bemestingsadvies zaaiuien (1 oktober 2009)
- Advies Actualisatie zomertarwe (1 oktober 2009)
- Rapport "Agricultural Nitrogen Use in selected EU countries" (1 oktober 2009)
- Advies Actualisatie excretiecijfers landbouwhuisdieren voor forfaits regeling Meststoffenwet
- Advies Fritesrassen en aardappelrassen – aanvulling (6 november 2009)
- Protocol voor monitoring landelijke mestmarkt onder een stelsel van gebruiksnormen (december 2009)
- TCB. Advies (met bedrage van CDM) Uitwerking aanpak evaluatie Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid. December 2009.
- Drie adviezen in het kader Regeling Ontheffing Productierechten Meststoffenwet (POR) aan LNV over (niet op de website gepubliceerd).
- Beoordelingen van verzoeken voor opname van stoffen in bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (zie tabel op volgende pagina; niet op de website gepubliceerd)
- Beoordelingen van de stoffen die als co-vergiftingsmateriaal kunnen worden toegepast (zie tabel op volgende pagina; niet op de website gepubliceerd)

Beoordelingen van verzoeken voor opname van stoffen in bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet

Omschrijving stof	Oordeel	Datum
Aromaresidu	Negatief	8-9-2009
Waterijzer	Positief	1-7-2009
Bluesulphate	Positief	8-9-2009
Carboplus, hernieuwd verzoek	Negatief	30-9-2009
Wortelstoomschillen	Positief	12-11-2009
Kalkhoudende filterkoek	Positief	2-7-2009
Uienpulp	Negatief	10-11-2009
Gevakal-SF	Positief	1-12-2009
Recycal-SF	Positief	10-11-2009
Magnesiumsulfaat van rookgasreiniging, hernieuwd verzoek	Positief	10-11-2009
Protamylase (PPL)	Positief	10-11-2009
Vinasse/vinassekali	Positief	10-11-2009
Betagrīts	Positief	2-7-2009
Kalimix	Positief	22-9-2009
Spuiwater van chemische luchtwassers	Negatief	8-9-2009
Spuiwater van biologische luchtwassers	Negatief	8-9-2009
Frimakal	Positief	10-7-2009
Spuiwater van chemische luchtwater van GMB Slibverwerking	Positief	8-9-2009
Frimakal	Positief	18-8-2009

Beoordelingen van de stoffen die als co-vergiftingsmateriaal kunnen worden toegepast

Omschrijving stof	Oordeel	Datum
Zuiveringsslib Eiproducten	Negatief	jan-09
Material Organic Non Glycerine	Negatief	jan-09
Bacteriefood	Negatief	jan-09
Broeiafval tulp	Negatief	mrt-09
Voedingsmiddelenslib	Negatief	mei-09
Glucosestroop	Negatief	jun-09
Glycerine	Negatief	jun-09
Bood/brooddeeg	Negatief	jun-09
Graanresten	Negatief	aug-09
Maisstro (na oogst kolven)	Negatief	okt-09
Mais fermentatieresten uit Zeafuels proces	Negatief	okt-09
Zuiveringsslib Eiproducten	Negatief	jan-09

CDM-adviezen 2010

- Beoordeling voorgesteld forfait opfokzeugen (30 augustus 2010)
- Beoordeling BEX jongveeopfokbedrijven (8 december 2010)
- Bedoording BEX zoekoeien (9 december 2010)
- Beoordelingen van verzoeken voor opname van stoffen in bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet en toetsing co-vergiftingsmaterialen: 14 adviezen opgeleverd (6 negatief en 8 positief). Deze adviezen worden niet gepubliceerd op de website van de CDM.

CDM-adviezen 2011

- Gebruiksnorm voor brouwergerst. 18 mei 2011 (Ref. 11/N&M0037).
- Mest in najaar bij Winterkoolzaad. 18 mei 2011 (Ref. 11/N&M0036).
- BEX zoekoeien. 14 december 2011 (Ref. 11/N&M0063).
- Review Praktijkproef. 14 december 2011 (Ref. 11/N&M0064).
- Concept advies: Analyse van milieukundige gevolgen van scheuren van grasland in het najaar. 14 december 2011.
- Zeven beoordelingen van verzoeken voor opname van afval- en reststoffen op gebruiksmogelijkheden als meststof (opname in bijlage Aa van Uitvoeringsregeling Meststoffenwet) of als covergiftingsmateriaal. Deze beoordelingen worden niet gepubliceerd op de website van de CDM.

CDM-adviezen 2012

- Bepalingen voor het vernietigen van de graszode van grasland. 13 februari 2012. Ref. 12/N&M0006.
- Review Methoden en data ter berekening van de mestproductie en mineralenuitscheiding per diercategorie door de Werkgroep Uniformering berekening Mest- en mineralencijfers (WUM). 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0008.
- Green Deal Cosun. 19 maart 2012. Ref. 12/N&M0007
- Tagetes en Japanse haver als N-behoefstig gewas. 24 oktober 2012. Ref. 12/N&M0025
- Er zijn twee schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergistingmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ.

CDM-adviezen 2013

- Advies Stikstofbemestingsadvies Zantedeschia. 6 maart 2013, Ref. 13/N&M0016.
- Advies indicator effect mestbeleid in EZ-begroting. 8 maart 2013, Ref. 13/N&M0017.
- Advies. Beoordeling mestproducten op basis van het Protocol Gebruiksvoorschriften Dierlijke Mest versie 1.0. 8 maart 2013. Ref. 13/N&M0029
- Advies indicator effect mestbeleid in EZ-begroting. 8 maart 2013. Ref. 13/N&M0017
- CDM advies inzake opname struviet als categorie in de Meststoffenwet. 4 april 2013.
- Advies 'Fosfor-benutting door beren en borgen', 2 mei 2013, Ref. 13/N&M0028.
- Er zijn 8 schriftelijke adviezen over toetsing stoffen en co-vergistingmaterialen uitgebracht aan het ministerie van EZ.

Concept adviezen (nog niet definitief in 2013)

- Advies CDM over het bemonsteringsprotocol vaste mest. Concept advies 11-12-2013.
- Advies "Actualisering Methodiek en Protocol voor vaststelling fosfaattoestand van de bodem" Concept advies 16-12-2013.
- Advies CDM Gebruikte bleekarde met actieve koolstof Geschiktheid als covergistingmateriaal. Concept advies 20-12-2013.

Bijlage 3 Rapporten en producten van de CDM in periode 2005-2013

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de rapporten die in het kader van adviezen van de CDM zijn opgeleverd in de periode 2005-2013. Alle rapporten zijn beschikbaar via www.cdm.wur.nl.

- Aarts, H.F.M., C.H.G. Daatselaar & G. Holshof (2008) Bemesting, meststofbenutting en opbrengst van productiegroenland en snijmaïs op melkveebedrijven. Rapport 208, Plant Research International.
- Aarts, H.F.M., D.J. den Boer, J.C. van Middelkoop & J. Oenema, 2007. Landbouwkundige gevolgen van het aanscherpen en differentiëren van fosfaatgebruiksnormen voor de melkveehouderij. Wageningen, Plant Research International.
- Berge ten H. & W. van Dijk (2010) How to Reduce Nutrient Emissions from Agriculture? International Workshop Summary Report Utrecht, 19-20 November, 2009. Plant Research International B.V., Wageningen, Note 653
- Berge, H.F.M., ten A.M. van Dam, B.H. Janssen en G.L. Velthof, 2007. Mestbeleid en bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek. Advies van de CDM-werkgroep Mestbeleid en Bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek. WOt-werkdocument 47. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.
- Berge, ten, H.F.M., H. van der Meer, René Schils, A.M. van Dam & T.A. van Dijk (2004) Protocol voor de actualisatie van bemestingsadviezen voor stikstof. Richtlijnen voor het voorbereiden van voorstellen voor verbeteringen ten opzichte van de thans geldende bemestingsadviezen voor stikstof. Nota 332, Plant Research International, 21 p.
- Bikker, P. M.M. van Krimpen en G.J. R Emmelink (2010) Stikstofverteerbaarheid in voeders voor landbouwhuisdieren. Berekeningen ten behoeve van de TAN-excretie. WOt-werkdocument 224, 62 p.
- Bikker, P.; Harn, J. van; Groenestein, C.M.; Wit, J. de; Bruggen, C. van; Luesink, H.H. (2013) Stikstof- en fosforexcretie van varkens, pluimvee en rundvee in biologische en gangbare houderijsystemen. WOt-werkdocument 347) - 43 p.
- Born, G.J. van den, H.H. Luesink, H. Verkerk, H.J. Mulder, J.N. Bosma, M.J.C. de Bode, O. Oenema (2009) Protocol voor monitoring landelijke mestmarkt onder een stelsel van gebruiksnormen, versie 2009. Wot-werkdocument 166.
- Bruggen, C. van, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans, S.M. van der Sluis en G.L. Velthof, 2011a. Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest in 2009. Berekeningen met het Nationaal Emissiemodel voor Ammoniak (NEMA). Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt werkdocument 251. 34 blz..
- Bruggen, C. van, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans, S.M. van der Sluis en G.L. Velthof, 2011b. Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest, 1990-2008; Berekeningen met het Nationaal Emissiemodel voor Ammoniak (NEMA). Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 250. 110 blz.
- Bruggen, van C., C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans, S.M. van der Sluis & G.L. Velthof (2012) Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest in 2010: berekeningen met het Nationaal emissiemodel voor Ammoniak (NEMA) Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 294.
- Chardon, W.J., M. Pleijter, C. van der Salm, O.F. Schoumans & O. Oenema, 2007. Milieukundige gevolgen van aanscherping en differentiatie van fosfaatgebruiksnormen in de landbouw. Wageningen, Alterra, Alterra- rapport 1571.
- Commissie van Deskundigen Mestwet (2004) Protocol en uitgangspunten voor berekening landelijk mestoverschot onder een stelsel van gebruiksnormen. Wageningen, Milieu en Landelijk gebied 26. 45 p.
- Dijk W. van & J.J. Schröder (2007) Adviezen voor stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgrond bij verschillende uitgangspunten. AGV PPO nr. 371, Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V., Lelystad.

-
- Dijk, T.A. van, J.J.M. Driessen, P.A.I. Ehlert, P.H. Hotsma, M.H.M.M. Montforts, S.F. Plessius en O. Oenema, 2008. Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet. Versie 1.1. WOT Natuur & Milieu, Wageningen. Werkdocument 2008/85.
- Dijk, T.A. van; Driessen, J.J.M.; Ehlert, P.A.I.; Hotsma, P.H.; Montforts, M.H.M.M.; Plessius, S.F.; Oenema, O. (2009). Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet : versie 2.1. WOT-werkdocument 167, 74 p.
- Dijk, W. van, and H.F.M. ten Berge, (2009) Agricultural nitrogen use in selected EU countries. A comparison of N recommendations, and restrictions in response to the EU Nitrates Directive. PPO report 382.
- Dijk, W. van, P.H.M. Dekker, H.F.M. ten Berge, A.L. Smit & J.R. van der Schoot, 2007. Landbouwkundige gevolgen van aanscherping en differentiatie van fosfaatgebruiksnormen voor de akker- en tuinbouw. Praktijkonderzoek Plant en Omgeving, publicatie nr. 367 (in voorbereiding)
- Duinhoven, G. van (2007) Commissie van Deskundigen Meststoffenwet adviseert over de gevoelige meststoffenwet. Wot's new 11, Nieuwsbrief Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu.
- Ehlert, P.A.I (2005) Toepassing van de basisvrachtbenadering op fosfaat van compost. Advies. WOT rapport 5, Wageningen UR, 66 p.
- Ehlert, P.A.I.; Wijnen, H.J. van; Struijs, J.; Dijk, T.A. van; Schöll, L. van; Poorter, L. (2013) Risicobeoordeling van contaminanten in afval- en reststoffen bestemd voor gebruik als covergistingmateriaal. WOT-werkdocument 333, 168 p.
- Ehlert, P.A.I.; Dijk, T.A. van; Oenema, O (2013) Opname van struviet als categorie in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet: advies. WOT-werkdocument 332, 98 p.
- Ehlert, P.A.I. (rapporteur), 2009. Advies bemonstering bodem voor differentiatie van fosfaatgebruiksnormen. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOT-werkdocument 150. 51 blz.
- Fraters B, Leeuwen TC van, Reijs J, Boumans LJM, Aarts HFM, Daatselaar GHG, Doornwaard GJ, Hoop DW, Schroder JJ, Velthof GL, Zwart MH (2007) Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie. Beschrijving van de meetnetopzet voor de periode 2006-2009 en de inhoud van de rapportages vanaf 2008. RIVM rapport 680717001, 53 p.
- Fraters, B., L.J.M. Boumans, T.C. van Leeuwen, & J.W. Reijs (2007) De uitspoeling van het stikstofoverschot naar grond- en oppervlaktewater op landbouwbedrijven. RIVM Rapport 680716002/2007, RIVM, Bilthoven.
- Groenestein, C.M., Hoek, K.W. van den, Monteny, G.J. & Oenema, O. (2005) Actualisering forfaitaire waarden voor gasvormige N-verliezen uit stallen en mestopslagen van varkens, pluimvee en overige dieren A&F Rapport 465, Agrotechnology and Food Innovations, Wageningen p. 33.
- Groenestein, K. Cor van Bruggen, Paul Hoeksma, Age Jongbloed, Gerard Velthof (2008) Nadere beschouwing van stalbalansen en gasvormige stikstofverliezen uit de intensieve veehouderij Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Rapport 60. WOT Natuur & Milieu, Wageningen. 13
- Hoogeveen, M.W. en H.H. Luesink (2010) Synthese monitoring mestmarkt 2009. WOT rapport 112. WOT Wageningen.
- Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink en J.N. Bosma. 2008. Synthese monitoring mestmarkt 2006, Wageningen.
- Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink, J.N. Bosma. 2008. Synthese monitoring mestmarkt 2007. WOT-rapport 72.
- Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink, Synthese monitoring mestmarkt 2008, Wageningen, WOT N&M WOT-rapport 86.
- Hoop, J. de, F. Bunte, P.W. Blokland, H. van Kernebeek, H. Vrolijk, H. Luesink, T. de Koeijer (2011) Economische analyse van de mestmarkt; Opties voor het stimuleren van innovaties. LEI rapport 2011-046.
- Jonbloed, A.W. en P.A. Kemme (2005) De uitscheiding van stikstof en fosfor door varkens, kippen, kalkoenen, pelsdieren, eenden, konijnen en parelhoenders in 2002 en 2006. Rapport 05/I01077.
- Jongbloed, A.W. & V.A. Hindle. 2008. Opname, retentie en uitscheiding van stikstof, fosfor en kalium bij edelherten. Rapport 159, Animal Science Group, Wageningen UR.
- Kemme, P.A. J. Heeres-van der Tol, G. Smolders, H. Valk en J.D. van der Klis, (2005b); Schatting van de uitscheiding van stikstof en fosfor door diverse categorieën graasdieren; ASG, Nutrition and Food, Rapport 05/I00653.
- Kemme, P.A., G. Smolders en J.D. van der Klis (2005a) Schatting van de uitscheiding van stikstof en fosfor door paarden, pony 's en ezels (2005); ASG, Nutrition and Food, Rapport 05/05/I01614).

-
- Koeijer, T.J. de, M.W. Hoogeveen & H.H. Luesink (2011). Synthese monitoring mestmarkt 2006-2010. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 116.
- Lesschen, J.P., I. Staritsky en G.L. Velthof, 2011. Verkenning grootschalige toepassing van mineralenconcentraten in Nederland; Effecten op nutriëntenstromen en emissies. Wageningen, Alterra Rapport 2247.
- Luesink H.H. et al. (2010) Monitoring Mestmarkt 2009. Achtergronddocumentatie. LEI-rapport 2010-098. LEI Wageningen UR, Den Haag.
- Luesink H.H., M.J.C. de Bode, P.W.G. Groot Koerkamp, H. Klinker, H.A.C. Verkerk en O. Oenema (2006) Protocol voor monitoring landelijke mestmarkt onder een stelsel van gebruiksnormen, WOt Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen werkdocument 37, 52 p.
- Luesink, H.H. 2012. Data en uitgangspunten monitoring mestmarkt 2012, LEI, Den Haag
Www.monitoringmestmarkt.nl;
- Luesink, H.H., P.W. Blokland en J.N. Bosma (2011) Monitoring mestmarkt 2010; Achtergronddocumentatie. LEI rapport 2011-048.
- Luesink, H.H., P.W. Blokland, J.N. Bosma en M.W. Hoogeveen (2009) Monitoring mestmarkt 2008; Achtergronddocumentatie. LEI Rapport 2008 090, 129 p.
- Luesink, H.H., P.W. Blokland, J.N. Bosma en M.W. Hoogeveen. 2008. Monitoring mestmarkt 2007. Achtergrondrapportage. LEI rapport 2008-041, LEI, Den Haag.
- Oenema, J., H.F.M. Aarts, D.W. Bussink, R.H.E.M. Geerts, J.C. van Middelkoop, J. van Middelaar, J.W. Reijs & O. Oenema (2012) Variatie in fosfaatopbrengst van grasland op praktijkbedrijven en mogelijke implicaties voor fosfaatgebruiksnormen. WOt Werkdocument 287, Wageningen.
- Schils, R. (2012) 30 vragen en antwoorden over bodemvruchtbaarheid, Alterra, Wageningen UR.
- Schröder, J.J., Aarts, H.F.M., Velthof, G.L., Reijs, J.W., Fraters, B. (2009) Nitrates directive requires limited inputs of manure and mineral fertilizer in dairy farming systems. Plant Research International, Wageningen, Report 222.
- Schröder, J.J., G.L. Velthof, J.R. van der Schoot & W. van Dijk (2007) Effect van nalevering op het stikstofoverschot van akker- en tuinbouwbedrijven en van Melkveebedrijven Nota 492 Plant Research International, Wageningen.
- Schröder, J.J., H.F.M. Aarts, J.C. van Middelkoop, R.L.M. Schils, G.L. Velthof, B. Fraters, & W.J. Willems (2007) Permissible manure and fertilizer use in dairy farming systems on sandy soils in The Netherlands to comply with the Nitrates Directive target. European Journal of Agronomy 27, 102–114.
- Schröder, J.J., J.C. van Middelkoop, W. van Dijk & G.L. Velthof, 2008. Quick scan Stikstofwerking van dierlijke mest; actualisering van kennis en de mogelijke gevolgen van aangepaste forfaits. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt rapport 85. 55 blz.
- Tamminga, S, F. Aarts, A. Bannink, O. Oenema en G.J. Monteny (2004). Actualisering van geschatte N en P excreties door rundvee. Wageningen, Milieu en Landelijk gebied 25. 48 p.
- Tamminga, S., A.W. Jongbloed, P. Bikker, L. Šebek, C. van Bruggen en O. Oenema (2009) Actualisatie excretiecijfers landbouwhuisdieren voor forfaits regeling Meststoffenwet. WOt Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 156, 39 p.
- Velthof G.L. & B. Fraters, 2007. Nitraatuitspoeling in duinzand en lössgrond. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 54. 36 blz.
- Velthof G.L. & J.J.M. van Grinsven (2006) Inzet van modellen voor evaluatie van de meststoffenwet. Advies van de CDM-werkgroep Harmonisatie modellen, WOt Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen werkdocument 29, 82 p.
- Velthof G.L. & O. Oenema, 2007. Gespreksnotitie ten behoeve van het rondetafelgesprek met Tweede Kamer over de Evaluatie Meststoffenwet 2007, 5 december 2007.
- Velthof G.L. & O. Oenema, 2007. Zoeken naar evenwicht op mestmarkt. Agrarisch Dagblad 5-12-2007, p. 14.
- Velthof, G.L. (2005) Commissie van deskundigen meststoffenwet. Taken en werkwijze. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur en Milieu (WOT), Wageningen UR Werkdocument 12, 32 p.
- Velthof, G.L. (red). Themadag mestmarkt. Programma en discussienotities, Themamiddag Mestmarkt, Reehorst, Ede, 24 juni 2008 Bode, M. de en O. Oenema Monitoring van de mestmarkt met volgende essays:

-
- Grinsven, H. van en H. Verbruggen De mestmarkt vanuit economisch perspectief
 - Grinsven, H. van, O. Oenema en J. Willems De vraag naar dierlijk mest en de normering van fosfaatgebruik
 - Verbruggen H. Ontwikkeling van de mestmarkt: een economische verkenning vanuit Europees perspectief
 - Dijk, van W. P. Dekker & J.de Haan, Mestacceptatie in de akkerbouw: welke rek zit er nog in?
 - Tamminga S. en L. Sebek, Veevoeding en mestbeleid
 - Verdoes, N. G. Meijer, J. Uenk en H. Verkerk Mestbewerking en -verwerking: meer waarde uit mest
 - Wempe J. Duurzaamheid en Innovatie
 - Heijmans M. Lef en ambitie van ondernemers en overheid noodzakelijk om mineralenkringlopen beter sluitend te krijgen

Velthof, G.L., C. van Bruggen, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen en J.F.M. Huijsmans 2009. Methodiek voor berekening van ammoniakemissie uit de landbouw in Nederland, Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 70. 180 blz.

Velthof, G.L., C. van Bruggen, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, M.W. Hoogeveen, J.F.M. Huijsmans (2012) A model for inventory of ammonia emissions from agriculture in the Netherlands. Atmospheric Environment 46, 248-255.

Velthof, G.L., W. Bussink, W. van Dijk, P. Groenendijk, J.F.M. Huijsmans, A. van Pul, J.J. Schröder, Th. Vellinga en O. Oenema (2013). Protocol gebruiksvorschriften dierlijke mest versie 1.0. WOt rapport 120, 86 p.

Verschenen documenten in de reeks Technical reports van de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

WOt-Technical reports zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu te Wageningen. T 0317 – 48 54 71; E info.wnm@wur.nl

WOt-Technical reports zijn ook te downloaden via de website www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu

- 1** Arets, E.J.M.M., K.W. van der Hoek, H. Kramer, P.J. Kuikman & J.-P. Lesschen (2013). *Greenhouse gas reporting of the LULUCF sector for the UNFCCC and Kyoto Protocol. Background to the Dutch NIR 2013.*
- 2** Kleunen, A. van, M. van Roomen, L. van den Bremer, A.J.J. Lemaire, J-W. Vergeer & E. van Winden (2014). *Ecologische gegevens van vogels voor Standaard Gegevensformulieren Vogelrichtlijnggebieden.*
- 3** Bruggen, C. van, A. Bannink, C.M. Groenestein, B.J. de Haan, J.F.M. Huijsmans, H.H. Luesink, S.M. van der Sluis, G.L. Velthof & J. Vonk (2014). *Emissies naar lucht uit de landbouw in 2012. Berekeningen van ammoniak, stikstofoxide, lachgas, methaan en fijn stof met het model NEMA*
- 4** Verburg, R.W., T. Selnes & M.J. Bogaardt (2014). *Van denken naar doen; ecosysteemdiensten in de praktijk. Case studies uit Nederland, Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk.*
- 5** Velthof, G.L. & O. Oenema (2014). *Commissie van Deskundigen Meststoffenwet. Taken en werkwijze; versie 2014*

Thema Agromilieu

Wettelijke Onderzoekstaken
Natuur & Milieu
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T (0317) 48 54 71
E info.wnm@wur.nl

ISSN 2352-2739

[www.wageningenUR.nl/
wotnatuurenmilieu](http://www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu)

De WOT Natuur & Milieu voert wettelijke onderzoekstaken uit op het beleidsterrein natuur en milieu. Deze taken worden uitgevoerd om een wettelijke verantwoordelijkheid van de minister van Economische Zaken te ondersteunen. De WOT Natuur & Milieu werkt aan producten van het Planbureau voor de Leefomgeving, zoals de Balans van de Leefomgeving en de Natuurverkenning. Verder brengen we voor het ministerie van Economische Zaken adviezen uit over (toelating van) meststoffen en bestrijdingsmiddelen, en zorgen we voor informatie voor Europese rapportageverplichtingen over biodiversiteit.

De WOT Natuur & Milieu is onderdeel van de internationale kennisorganisatie Wageningen UR (University & Research centre). De missie is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.000 medewerkers en 9.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.
